

СМЕДЕРЕВСКИ МАГАЗИН

Смедеревски магазин • Јануар/Фебруар 2009. • Година II • Број 4/5

Магазин

Времепплов
СМЕДЕРЕВСКИ БЕДЕКЕР
ЖИКЕ РАНИСАВЉЕВИЋА
ДВЕ ПРИЧЕ ЖИКЕ ЛАЗИЋА

ТООС на Сајму туризма
НА ДУНАВУ ГРАД

Приче за здравији живот
КАЛИЗИЈА СОБНИ БИЉНИ ЛЕК

Људи и догађаји
ВРЉА IS ABSENT

ISSN 1820-9335 • Бесплатан примерак

9 771820 933007

Туристичка организација
општине Смедерово

Издавач:

NEWPRESS d.o.o.

Л. Мушицког 131,
11300 Смедерево
e-mail: info@newpress.co.rs
телефон: 026/642-910
факс: 026/642-911

www.newpress.co.rs

Генерални директор:

Аца Симић

Главни и одговорни уредник:

Саша Николић

Координатор:

Славољуб Гавриловић

Редакција:

Извршни уредник:

Јовица Тишма

Менаџер продаје и маркетинг:

Александар Манић

Графички уредник:

Горан Филиповић

Чланови колегијума:

Данијела Срејић

Слободан Срдич

Лектура и коректура:

Снежана Гавриловски

Сарадници:

Снежана Цветковић

Слободанка Радосављевић

Жика Лазић

Дејан Радовановић

Миодраг Д. Степановић

Драган Павловић

В. Алексић

Јована Маленовић

Фотографија:

Љубомир Д. Златановић

Горан Крстић

Стручни консултант:

Горан Ђорђевић

Припрема и штампа:

NEWPRESS d.o.o. Смедерево

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
32+659(497.11)

СМЕДЕРЕВСКИ МАГАЗИН / главни и
одговорни уредник Саша Николић. –
2008, бр. 1 – Смедерево (Л. Мушицког
131) : Newpress, 2008 – (Смедерево :
Newpress). – 30 cm Месечно
ISSN 1820-9335 = Смедеревски магазин
COBISS.SR-ID 151622156

Поштовани читаоче!

У рукама ти је двоброј Смедеревског магазина. У једну новину упаковали смо два месеца – јануар и фебруар. Имали смо добру намеру да све иде по реду, да Магазин изађе на почетку месеца, али се није могло. Децембарски број се заглавио у претпразничној гужви, једва је стигао пре дочека! Али, шта ћемо, такав је децембар!

Са јануаром ће, мислили смо, све бити и лакше. И лепше. Када смо га у поноћ 31. децембра весели дочекали, примајући и извраћајући лепе жеље, нико нам није замерио ни то што су нам пољупци помало масни, што уместо на парфем и дезодоранс тукнемо на знојаво весеље, што је фризура мрднула, маскара се опустила, кошуља извукла из панталона а кравата завршила у џепу сакоа... Јер **Нова година** само једном годишње долази, нећемо да цепидлачимо! Зато смо све поновили и сутрадан увече, првог јануара, тек да видимо да ли су сви при лепим жељама остали, а неки, што би се рекло – да утврде градиво све понове и другог. Трећег је требало да почнемо да радимо, али ко још почиње посао у суботу. Уосталом, у недељу смо славили **Оце**, илити – Очево, леп народни празник који се увек слави у недељу пред Божић. У понедељак дефинитивно почињемо, мислили смо. Међутим, испало је да је понедељак потрошен на припремање посне трпезе, јер нас је у уторак чекало **Бадње вече**, па **Божић** у среду, а тада се ни из куће не излази а камоли посао започиње. Четвртак је отпао јер смо морали на **светог Стефана**, у петак смо се одмарали, викендом се не ради... У понедељак смо схватили да је незгодно овако важан посао почети па прекидати, а морали смо да прекинемо због још једне **Нове године – Српске**...! Ни она се не пропушта јер се само једном годишње слави, нормално. Пошто је пала у среду, четвртак и петак испалоше из комбинације, због малера...

Ето, стварно се није имало кад раније!

Почели смо у понедељак, иако је **Богојављење** црвено слово. Не перемо, не пегламо, не крпимо, не чинимо послове које смо заборавили, већ новину правимо, то је друго.

А пошто се фебруар опасно приближио, одлучили смо се за двоброј. Разумећеш, надам се, јер смо морали да прославимо и **Јовандан** и **Савиндан** са којим нисмо јануарска славља окончали јер неке старе смедеревске фамилије, и неки еснафи, славе и светог **Атанасија Великог**, а помен на њега чини се последњег дана јануара. Тек тада се јануарска славља завршавају. Није зато чудо што у неким српским земљама месец којим година почиње због толиких празновања шаливо зову – **свети Јануар**! Треба га издржати! Једи, пиј, пиј, једи, са славе на славу и увек од почетка, трећи пут кусамо чорбу после колача, да не увредимо домаћицу... Није лако. Али, такав је обичај, шта да се ради...

Зато ће нам у фебруару бити лакше са три празника: **Света Три Јерарха** славићемо дванаестог, **Светог мученика Трифуна** четрнаестог, заједно са смедеревским виноградарима и винарима, а сутрадан, 15. фебруара славићемо **Сретење Господње**, дан када је Богородица, у четрдесети дан по рођењу сина свога Исуса донела у храм јерусалимски да га посвети Богу. Неко ће тога дана славити и Дан државности Србије, неко Дан војске Србије, а неко **Дан заљубљених**. Свети Валентин је хришћански светац кога крштени у католичкој вери славе као заштитника заљубљених. Овај обичај вероватно је остао отуда што је у Античком Риму 15. дана фебруара слављен Луперкус, бог плодности.

Било како било, за које год празновање да се определиш, нека ти свако буде – празновање љубави.

Јовица Тишма

Садржај

Туризам

„Гранд“ – баш гранде
Крај обале велике воде
Добрило Ненадић: Деспот и жртва
Беж’те слепци иду...
Јерина или Хестија
Ове године свет долази код нас
Смедеревски бедекер
Жике Ранисављевића
Народни хероји, књижевници и понеки шпијун

4-15 Убрзајте процес производње и побољшајте квалитет израде
4 Ваше штампе 24
9 **Водич** 27-29
10 Идемо на клиз 27
12 Сви важни послови се праве у кафани – “СД Кафани” 28
13 Лековита журка 29

Култура

Свети Сава, ми и Светосавске свечаности 16
Пренос моштију Светог Луке 18
Радионица старих уметничких заната 19
Тиховање Светог Саве 20
Свети мученик Трифун: чувар гусака и виноградар 21

14 **Стил живота** 30-38
Ју, ју, ју, ју... 30
Дечиј бес 31
Кализија – собни биљни лек за XXI век 32
На стази оздрављења 34
Стевине посне бобове пиктије 36
Врља is absent 37

Економија

На Дунаву град

21 **Личности и догађаји** 39
Три врсте рукомета 39
22-25 **Разноада** 41-42
22

„Гранд” – баш **grande**

Хойсел Гранд је заиста био grande за Смедерево оној времена, 1927. године, када је зидан у оквиру зграде Ойшићинској дома. Сећам се да је 1925. њу била русевина од райној домбардовања. Као и данас, у делу према цркви постојало је неколико продавница. Улаз у Ойшићину – стипеницама ња на сирај. Из дворишња стипеницама – улаз у диоскопску салу која је њада припадала Гранду, и њу су се организовале и приредбе, забаве, прославе... Какве су њо биле приредбе! Својом ошменостију ни мало нису биле испод нивоа предрајних забава у београдском Аеро или Цокеј клубу! То њврдим, јер сам између 1933. и 1941. у Београду посећивао приредбе у њим клубовима. Овако 2001. године своје сећање на смедеревски Хойсел Гранд почиње Живојна Жижица Вељковић.

Забележио: Иван Стојић

Фојто Радослав Жика Ранисављевић

Улаз у Гранд био је као и сада, улазна, двокрилна врата била су по средини локала. Столови у два реда, лево и десно. Шанк је био где је и сада. Лево се улазило у хотелску кухињу. Да знате како је та кухиња била добро опремљена! Два велика зидана шпорета са по шест рингли. Огромне шерпе и лонци. И да нагласим, ресторан Гранда је осим гостију увек имао и око четрдесетак претплатника за месечну исхрану. Породице професора, судија и других слободних професија користиле су такву услугу Гранда јер је за оно време тако добра и довољна количина хране коштала само 300 динара месечно. Претплатници су долазили или слали послугу са специјалним посудама (3 – 4 шерпице на носачу). **Мени:** супа, говеђа или пилећа, кувано јело, салата, меншпајз – тесто или воће. Исто за ручак, исто за вечеру! Све за 10 динара дневно! Поједине породице са више чланова углаћивале су и по два или три следовања! Тадашње плате учитеља су би-

ле од 800 до 1200, професора од 1200 до 2000, судија од 1200 до 2500 динара.

У кухињи особље као на филму

Главни кувар, са белом капом, белом кецељом, у белом одећу – као лекари. Касније, дуго година, главна куварица је била госпођа Папа, једна крупна јеврејка, била је тешка око стотридесет килограма! Међутим, њена тежина је била одлична реклама за кухињу! Друго особље, углавном млађе жене, било је задужено за помоћне послове. Келнери су улазили у кухињу и на глас поручивали врсте и количине јела.

Баш такву услугу прехране је пружао Гранд: ем чисто и укусно, ем јевтино!

Кафански простор био је готово као и данас, осим што је тоалет за даме и господу био где је данас кафе куварица. На спољним прозорима су биле тешке дводелне завесе. Столови прекривени чаршавима од дамаста а преко њих и још по два мања, бела, пресавијена на четворо.

За специјалне госте као што су биле породице Штерић, Марић, Нинић, Нешић, Марковић, Батинић, или Петровић и Којаси, могло је, уз претходну најаву, да се у **захтевном** делу ресторана састави неколико столова.

Атрактивне Чехиње

Музика, зими унутра, на подијуму баш како и данас што стоји, а лети, на тераси. Треба рећи да је до рата, на делу данашње баште са фонтаном, ту била улица са макадамом којом се из Карађорђево ишло у Улицу краља Александра, данашњу Моше Пијаде. Музичари су углавном били типа концертних мајстора. Од познатих, свирала су браћа Кучера, Чеси! Најстарији Кучера је био симпатични кицица. Свирао је контрабас и стално насмејан, ђелав и малог раста, по некада је за време свирања, симпатично играо око свог инструмента. Ретко су имали певачице. А када су и биле ангажоване отпевале би само три-четири класичне ствари.

Највећи поклоник такве музике био је, на далеко познати, стари професор Мита Карапанђић. Често је, уз **мало црно**, уживао у тој музици. Понекад је, држећи с два прста своје цвикере, прилазио музичким пултовима и читао назив дела које је свирало.

Вредно је истаћи и оркестар Перице Пажина, чију су музичку групу чиниле његове свастике – Чехиње. Биле су атракција! Ем младе, лепе, zgodне а културне, ем добри музичари: свирале су на виолини, флаути, кларинету, хармоници, па чак и харфи. Једном речју – изванредно! У Гранду су гостовали преко лета, у два наврата!

Догађало се да неке вечери, и обичних дана, са друштвом лумпује чувени Тоша Јефтић, апотекар, или браћа Штерићи са Батом Марковићем и Рашом Вучачанином. Тада се кафана затварала за друге госте.

Услуга на нивоу

Треба нешто више рећи и о конобарима. Сви су били школовани угоститељи. А познатог Милета Грофа школовао је предрајни Привредник, чувено хумано друштво. Многи од њих су преко лета радили у Београду, у Коларцу! Дакле, услуга на нивоу!

На крају ресторана био је излаз за спаваће собе. Било их је осамнаест. Један део је био окренут ка Карађорђевој улици, а други изнад ресторана. Бригу о собама водила је старија Мађарица са помоћним особљем. И о тим собама се једино може рећи – биле су прворазредне!

Гранд је високи реноме постигао захваљујући његовом тадашњем власнику, чувеном чика **Симеону Елијасу**, Јеврејину. Био је познатији као Сима Солунац. Тај надимак није добио по месту рођења већ по томе што је као српски војник прошао Албанију и био у Солуни око четири године. За себе је говорио да је већ Србин јер су му се преци **мотали** на овом простору већ стопедесет година. Иначе, његови преци потичу из околине Битоља, а он је

Башња Гранда седамдесетих година прошлог века

Оркестар Перице Пажина чију су музичку групу чиниле његове свастике – Чехиње. Биле су ајрација! Ем младе, лепе, згодне а културне, ем добри музичари: свирале су на виолини, флаути, кларинети, хармоници, па чак и харфи. Једном речи изванредно!

рођен око 1870. године. Пре доласка у Смедерево једно време је у Осијеку био директор филијале Хрватске банке!

Барбут и табланет

Симеон, Сима Солунац определио се за посао хотелијера јер је волео друштво, песму, али је волео и да се коцка. Гранд му је омогућио да свој хоби користи у пуној мери. Барбут и табланет су биле његове омиљене игре. За таблице му је био партнера Божа Савић, лимара из Осипаонице. У две-три партије улагали су и по 1.000 динара. Најзапаженије игре барбута биле су са адвокатом Чуругићем, кога је из Смедеревске Паланке колима довозио његов шофер и доносио ташну пуну пара. Претпоставља се да их је увек било између 50 и 100 хиљада динара. Барбут су са Симом играли и Божа Савић, Таса Симић, Раша Вучачанин, и апотекар Добра Штерић. Повремено је у мање игре упадао и професор А. Јовановић за кога знам да је покушавао да користи неке системе из закона вероватноће, али је мало успевао да оствари неки добитак. И ма колико да је ко на коцки изгубио, сусрети су се завршавали заједничким вечерама уз песму и музику.

Чика Сима Солунац је мене заволео јер сам лепо певао. У почетку сам преко дана, када нема годстију, седео за кафанским клавиром и певушио. Када ме је чика Сима упознао и чуо да сам сиромашни студент, наредио је келнерима да кад год хоћу могу да ручам или вечерам на његов рачун. Касније, када је било лумповања и до касно у ноћ, а напољу невреме, наредио је да, такође бесплатно, добијем и собу да преспавам. Једном ми је рекао да га много подсећам на његову младост и да ме воли као да сам му син. Није имао деце, па је помишљао и да ме усвоји. Када сам га питао зашто то не учини рекао ми је „Волиш да се коцкаш“! Одговорио сам му да се и он коцка, а он је одвратио „Баш зато“!

Опанци и шубара

И тај, такав чика Сима Солунац, Јеврејин по његовом казивању, успео је да преживи судбину Јевреја у Другом светском рату. Одмах после бомбардовања Београда, 7. априла 1941. године, знајући шта му се све може догодити, целокупно имање је оставио свом виноградици да га чува као своје, а ако се не врати да га узме или прода за себе. О томе му је дао и писмену изјаву и отишао у Петријево свом старом пријатељу од кога је за 20 дуката

откупио два добра вола, упрего у кола и њима кренуо на далеки пут. Обукао је пријатељеву стару кошуљу, старо сељачко одело, обоу опанке и са шубаром на глави из Петријева пошао пут Младеновца, преко Тополе и Крагујевца. Успут је свраћао код познаника и, ни мало сумњив Немцима, за четрдесет пет дана стигао у Битољ код даљњих рођака. Тамо је и провео сво време окупације. После ослобођења вратио се у Смедерево на своје имање које је његов виноградица сачувао. Сима Солунац му је за то поклатио један хектар винограда.

У јесен 1946. године чика Сима је отворио продавницу воћа у центру града. Највише је продавао грожђе. А имао је лепо сортирано грожђе! Све хамбург и афус-али! Мерио их је у кесе или фишке које је правио од чистог папира, и продавао по 2 и по динара. Једног дана, дође инспекција нове радничке власти и ухапси Симеона Елеијаса јер је, наводно, грожђе продавао скупо. У затвору је био три дана, али га је то хапшење дотукло. Његово нарушено здравље није могло ни тако мало да издржи малтретирање и затворску влагу. После десет дана је умро. Вољеном и необичном Јеврејину и Србину, чика Солумону Сими Елијасу, Солунцу, нека је вечна хвала!

Провокатор

Гранд је после ослобођења прешао у друштвену својину. Формиран је колектив а за руководиоца – управника постављен чувени угоститељ Влада Ристић – Доларац, коме су такође, реквирирали диван ресторан.

Био је то добар избор јер је Доларац успео да дуго година одржи пређашњи реноме Гранда. Но, није био по вољи тадашњој власти. Једва су чекали да нешто погрешити! И то се догодило: седео је у ресторану неки гост, странац, вечерао и започео са келнером да разговара о управнику Доларцу. Представио се као да је из Титовог Велеса, на шта је келнер рекао да им је и управник одатле. Гост замоли келнера да позове управника. Дође Влада код госта а овај ће му: „Управниче, ја сам из Титовог Велеса, а чујем да сте и Ви отуда“! На то је Влада хладнокрвно одговорио: „Када сам се ја родио, не беше Титов“! И то је било довољно! Био је то провокатор који је пријавио Доларца, а он за такву изјаву добио годину дана затвора у Забели! Па ни он, као и чика Сима, када је из затвора изашао, после тога дуже не поживи!

Крај обале велике воде

Како јод да кренете у шетњу Смедеревом, бесциљно, у њојрази за миром, друштвом или духом месџа (сџари Лаџини ди уверени у њејово њосџојање рекли genius loci), морате да издијете на велику воду. Воду која ће вас уџаџиџи и смириџи, њојлавиџи и нахраниџи, најусџиџи и сачекаџи.

Пише: Дејан Радовановић

Ако сте рођени и одрасли у Доњем граду, свог првог сусрета са великом водом се вероватно и не сећате, везан је за рано детињство и Дунав је једноставно постао део вашег живота, као све улице из комшилука које се у њега уливају, или другови из краја које памтите иако су се давно одселили. Када и нисте крај њега, он је у вашим ноздрвама, а тај неодољиви мирис осетите тек када се први пут кући враћате са далеког пута. Обично је тада помешан са делићем сузе, коју уместо да пустите низ образ, храбро прогутате ту негде код Орешца, Југова, а можда издржите све до шпица Аде, где погледом већ назирете Тврђаву, а димњаџи Старе Железаре се опасно приближавају.

Брђани и брђанке смедеревске имају ту привилегију да поред Дунава виде и широко пространство панонске равнице на северу. Великој води се приближавају обзривије, пуни нејасне стрепње,

коју наравно никоме не откривају, најчешће вођени раном одважношћу и тајним удаљавањем од куће, у друштву спремном на доказивање. По повратку из првих водених авантура, носили су помешани осећај усхићености и благог разочарања због презира надмених, аутохтоних Дунавца. Тај осећај код многих је развио посебну љубав и приврженост према реци, за читав живот.

Наравно, има много оних који љубав према разним потоцима, речицама и рекама свог родног краја, никада нису успели да утопе у воду Дунава. Одомаћили су се и постали страствени риболовци, који се редовно отискују на воду, па чак и када белаџи опасно прете, јер су навикли на благе ђуди воде њиховог детињства. Овај љубавни троугао нарочито је болан код Мораваца, који стално варају неку од својих великих животних љубави. Вечито неодлучни, заборављају да могу своју несрећну љубав да помире љубављу према ушћу Мораве у Дунав, месту које је тако близу нас, а ипак га одбацујемо.

Размеђа и спона

Уколико сте рођени крај Дунава, живели на смедеревским брдима, па ван Смедерева, а порекло вам је између Мораве и извора Језаве, попут писца ових редова, схватићете тежину животних дилема, осећања и љубави према ушћу, као олакшању.

Нажалост, свест о важности овог подручја у коме се сустичу воде готово свих српских река готово да и не постоји. Природне погодности за прелазак Дунава и Велике Мораве у зони ушћа, коришћене су од праисторије до наших дана. Главне тачке за њихову стратешку контролу била су утврђења Кулич град,

Фото Д. Радовановић

Маргум на десној и Стари град код Ковина, на левој обали Дунава. Овај простор је истовремено био размеђе, али и спона народа и култура, па су се управо на овом простору укрштали средњеевропски, закарпатски, црноморски, балкански и егејски утицаји.

Кретали су се овуда копно и водом Александар Велики, Трајан, Константин, Јустинијан, деспот Ђурађ, Змај Огњени Вук, Карађорђе, капетан Миша, али и обични трговци, војници, свињари, скелеције, рибари, видари, шајкаши... Винчанце су сменили ратоборни Индоевропљани, њих Трибали, Мези, Келти (Скордисци), Римљани, Византинци, Словени, Хуни, Срби, Авари, Мађари, Турци, Аустријанци... Повлачило се и нападало, селило и трговало, препливалало и пловило. Тешко се освајало и још теже владало.

Митска снага Дунава

Живети крај велике воде, попут Дунава, воде, која уз своју природну моћ има и митску снагу на коју се миленијумима насланила велике цивилизације и бројне генерације, представља истинску привилегију. Смедерево и Смедеревци су ту своју привилегију постепено заборавили, а многи је још нису ни открили, жртвујући предности које Дунав пружа.

Зато је овај текст посвећен управо онима који живе у Смедереву, макар и привремено, а још увек нису сакупили снагу да упознају Дунав, јер пропуштају лепу прилику да свој живот у овом граду учине смисленијим и да га боље разумеју.

Дунав тако протиче мимо нас, заокупљених међусобним сујетама, размирицама и премеравањем дужине смедеревског

стажа, подељених на препотопске, прастаре, стааре, старе, нове, ове и оне Смедеревце.

Међутим, и ови и они Смедеревци тешком муком се пробијају до Дунава преко пруге. Тек што сазнају за реку Језаву, збуни их сазнање да она заправо више и није река, јер смо је као вишак једноставно затрпали смећем. Смара их прича о некаквим митским Петријевским и Ђириловачким потоцима, који се сада зову канализациони колектори. На крају потпуно их дотуче чињеница да је и Морава наша река, коју и препотопски Смедеревци тешко прихватају, а да је и њено ушће, део нашег животног простора.

А Дунав и даље неумољиво протиче мимо нас, ишчекујући да коначно почнемо да откривамо његове видике.

Фото: А. Радовановић

Добрило Ненадић: Деспот и жртва

Недавно је наш имењак, Полиџикин маџазин, објавио специјалан догађај у коме се налази 28 њиродних и љрадијељских чуда Србије које су чииџаоци изабрали. И наша Тврђава се наша међу њима, ииџо је догађајан разлој да се њоме љоносимо. Насџављамо да објављујемо џексџове којима је средњовековни Град Смедерево био инсџирација.

(одломак из романа)

(...) Ову, до пре три године празну утрину, коју су ровишкале свиње, и по којој су базале козе и овце, притиснуле су придошлице са свих страна. Поред надничара, који су на деспотовој тврђињи радили за паре, многих невољника који су овде присилом дотерани да исто то раде бесплатно по неком врашком старинском праву које градоизданијем називају, раних беспосличара, скитара и неваљалаца који се јате свуда тамо где се са трпезе пресипа и где новчићи звоне као небесна звонца, овде су дошли трговци натоварени сваковрсним шаренишем. Било је ту добре и драгоцене робе, потребне свакоме но, ваистину, много чешће некорисних дрангулија.

Где су били трговци ту ни накупаца није мањкало: долазили су одасвуд у чопорима ако не баш да купују а оно да засите вазда гладне и жедне очи белосветским чудесима.

Тако се, до пре неколико година малени трг Смедерево претворио у кара казан, како би Турци рекли.

Овде се више није могло проћи а да некога не начепиш, да некоме не преврнеш бардак са медовином, моштом или вином, да не угазиш у нечију ђасу пуну меда, да не разбијеш нечији глинену лонац, да се не спотакнеш о хрпу штављене коже или конопљине ужади, о вреће са пше-

ницом или овсом, јечмом или просом, или пак бобом.

Они промуђурнији су купили земљу док се још могло и док је цена била колико толико ваљана, хват и четврт за осам млетачких цекина. За земљу нису хтели сребро, ни турске аспре ни српске динаре, примало се само злато, дукати, ако неко није имао баш млетачке могло је и за угарске или турске, али само за злато. На тако скупој земљи они су на брзину, за дан, два, три највише, подизали себи какав такав свој кров над главом тек толико да им сунце за летњих врућина не жеже и не пржи теме или да им, с јесени, зиме и с пролећа, када се окиша и кад преснежи, хладна влага за врат не запада, а обашка и да им робу мочар не калпи и не квари. Ваљало је с тиме и куповину земље омеђити и на јасан начин обележити, да се зна шта је чије и ко има право онде да буде. Куповало се место а не баш нека удобност и угођај.

Којчин из Шепшина побио у земљу четири дебеле храстове соје, одозго упречао багремове мотке и преко њих пребацно три целе волујске коже. По гвозденим клинцима које је у соју укуцао, извешао своје уларе, самаре, конопце и торбе. Се-ди Којчин на трношцу, глади троструки подвољак и задовољно клима главом.

Онда, Шобот пчелар из Доње Мутнице, начинио плетару од прућа и блата, а испред врата настрешницу под коју је по-

ставио тезге од тесаних брвана. Ту је уредно поређао ђупове с медом и колутове во-ска.

Угледајући се на Шобота тако су учили Момчил из Каоне, који је трговао млетачким бојеним стаклом, и браћа Ивко и Обрен из Доброг Дола који су прометали панцире, гвоздене и бакарне капе и челенке из Угарске. Зорко са Рајца, Рајак са Мироча, и Јоко из Лугавчине који су продавали убојна оштрива, двостране секире, мачеве и копља и Радул из Селевца који је трговао са луковима и стрелама, начинили су брвнаре од борових дебала. Бојин из Азање који је продавао храну са истока, уље за јело и пиринач, дао је да се истешу танка брвна од јасике па је од њих начинио присталу кућицу. Плавша са Струганика који је продавао скупе тканине из Апулије испекао је циглу па је богме, од ње и зиданицу начинио.

Сви су они, иначе, куповали од Рагу-жана, Угара и Млечана навелико и продавали народу на ситно, дабоме са зарадом.

Ту одмах надомак погледа и гласа деспот је зидао град, чудо једно невиђено. Дизао је високе и тврде куле са по два хвата дебелим зидовима од љутог камена, живого креча и песка у неколико вода препраног. Неки кажу да би се заштитио од зла. Нема заштите. Као и овима што на голој утрини кљетарице и страћарице своје праве, и деспоту и његовим претврдим и превисоким кулама, зло за врат дува. И деспоту ништа није ни лакше пред силама немерљивим него што је то било коме другоме ма био он убоги сиромашак, богати трговац или властелин. Од муке жића оградe нема, ни зида, ни високе куле.

Тото, Италијан кога су овде звали Медени био је сав у осмеху. Осмехивале су му се крупне тамне очи, пуначки образи са јамцама, дебеле црвене усне и зуби са којих је капао мед. Толико је слатко говорио. Десет италијанских на једну српску реч а и њу је удешавао по италијанском начину. Шта мари! Иако је накарадно говорио, са свима је био добро и срдечно. Причало се да је једе жабе! И то су му праштали.

Да убеди и да на куповину обрлати служио се Тото Медени и рукама и ногома и главом, све му је било у покрету и све управљено у истом смеру.

И Богдан је од Тота изашао задовољан. Била је то добра куповина, со је камена, дубинска, из Усоре, а није ни претерано скупа.

Да прослави тако повољну куповину реши сам себе да части. Свратиће на Блажово кркалиште да спуца вруће печење. Одавно се решава да угоди чреву својему, али га тврдичлук стално од тога искушења одвраћа. А Блаж, покварењак један, уместо своје небројене лонце, сачеве и црепуње, читаво једно поље притиснуто јестивима сваковрсним. И васељенски патријарх, што у Константиновом граду стољује, не би одолео. И њега би Блаж волшебник на грех навео. И тај свети човек, узор свом правоверном хришћанству, не би се отео чаровитом запаху који блуди над Блажовим лонцима.

Блаж, рутаи грмаљ са гласином као из каце, шеткао се као паун између ражњева које су неколицина његових слугу лагано окретали над жаром над којима су се пекли месо од дивље свиње, и целе шљукке, тетреби, препелице, и јаребице и између казана, бакрача и лонаца у којима је крчкао боб са овчетином, овсена каша са кокетином, чорбе од срнетине и зечетине, од греча, сома, кечиге и смуђа, и сјасет других јела, угарских и турских, приморских и грчких.

Држећи врећу са крушцима соли на рамену, Богдан је чекао да се укаже слободно место за столом. Око њега су стајали некакви ђалови правећи се како и сами то исто чекају, но судећи према њиховој сиротињској одећи и тужним лицима, рекло би се да тек сваки десети има, можда, по једну излизану бакарушу ушивену у прљавштином и знојем умољчану кошуљу, дакле недовољно чак и за пола врелог хлебчића испод црепуље а камоли за све оне друге Блажове дивоте. Свеједно, они су били ту и посматрали нетремице оно што се збивало, не пропуштајући ништа. И није им ту било лоше. На првом месту, све ово је бесплатно, ништа их, дакле, не кошта ако чезнутљиво гледају. Од добити им је онај прекрасни, онај опијајући и очаравајући мирис печења који им нездрве драшка. То им нико под капом небеском не може да наплати, баш као ни тај приказ обила и општег ждрања, кусања, мљацања, сркања, глабања и вавољења свих оних сочних и масних залогаја. Боље је јести него гледати како други једу, лепше је онима који седе тамо и лично пропуштају све те дивотне комаде преко својих зуба и својих језика у звоја ждрела и у своје трбухе, но добро, и посматрачима је јачачно боље овде него оним мученицима, деспотовим најамницима и кулчарима горе на високим скелама док хрипају и стењу теглећи ведрa претоварена камењем и малтером, а овима је опет боље него онима који су болни или мртви.

Потрајало је док један трбоња није устао, обрисао уста рукавом ланене кошуље и слатко подригнуо. Тада је Богдан, уграбио прилику да седне претекавши за прса једног мушичавог ђелавка који је после све време гунђао док се и њему најзад није осмехнула срећа да седне.

Богдан је поручио чорбу од греча, под сачом печену препелицу, парче козјег сира, пола хлебчића тек извађеног испод црепуље, и бардак руменог вина. Печење је било чарно, сасвим довољно масно и баш онако слано како треба, па је он ускоро сав у уживању утонуо, непца и језик су му се топили од мљга. Режао је, тихо разуме се, да га ко не био чуо па да прстом на њега показује и спрдњу с њим изводи. (...)

Беж'те слепци иду...

Фотографија из књије „Сезона Чехова“

Кад год би неко да нам се наруга, а он одмах, поносан као да је сам то измислио, потегне ону песмицу-ругалици:

„Беж'те слепци, иду Смедеревци!

Динар дају – банку узимају!”

Једна прича каже да су ови стихови настали у Краљевом винограду династије Обреновић, неке давне године а баш о Светом Трифуну.

Овако се то збило.

Реши краљ Милан да у свом винограду, у коме је његова породица осим винских чокота и вилу за одмор посадила, дочека литију која је о Трифундану обилазила винограде, и да са гостима виноградарску славу што боље обележи, како краљу и доликује. Скупило се због тога много народа званог и незваног, и из Смедерева и околних села, а неки су, богме, и издалека запуцали. Пригоду да се људски наједу и напију нису пропустили ни убоги – сиротиња, богаљи, слепци и просјаци... Знали су за леп обичај да су на славама врата свима отворена, те да ће се на краљевој трпези и за њих штогод наћи. Очекујући долазак литије и почетак славља, сами су се прихватили свакојаких ситних послџица, не зато што су били жељни рада већ да би се умилили пандурима који су одржавали ред и избегли њихове љуте буботке.

А кад се из даљине зачу пој црквених песама, сви, да што боље дочекају званице, поскакаше узвикујући:

„Иду Смедеревци! Палите прангије!”

Поскакаше и убоги, дохватише да намештају клупе и дотерују столове, и направеше гужву и стрку гурајући се с послугом... Направили би и већу да један пандур не дрекну:

„Беж'те слепци, иду Смедеревци!”

Неком госту, а прича каже да је био Ера јер су они свакаквом шеретлуку склопи, ова складна рима заголица уво те јој допева:

„Динар дају – банку узимају!”

Тако је, ето, рођена ова ругалица која и дан-данас живи, мада нам, ако ћемо право, уопште не приличи.

Али, доктор Славко Домазет је забележио још једну верзију, истина знатно млађу.

Она је везана за извесног Димитрија из села Петријева, надалеко знаног спадала идомишљана. Прича о њему каже да је једном у гостима код виноградарa Мике Голобочанина у Смедереву, онако тачан као суварак, појео – пола прасета. Не би домаћину било криво да после јела није рекао:

„Ја, тако, само да мало чалабрцнем!”

Мика му је на то, све чудећи се где му пола прасета стаде, одговори:

„Ти други пут прво лепо код куће чалабрцни, па дођи код мене да једеш!”

А једне недеље пошао тај Димитрије на богослужење у Смедеревску цркву, и понео динаре. Пред црквом су, као почесто и данас, са капама и шеширима у рукама стајали просјаци очекујући милостињу од добрих људи. Димитрије приђе једном, за кога је оценио да је слеп, и у шешир му с висине спусти један сребрни динар да би се чуо његов звекет. Али, док је то чинио, он примети десетицу у шеширу и – хитро је смота. Али, просјак, који није био сасвим слеп, примети крађу, зграби Димитрија за руку псовкама и дреком тражећи да му врати новац. До поднева је цела варош брујала о томе, па се убрзо појави и песмица – ругалица:

„Беж'те слепци, иду Петријевци!

Динар дају – десет узимају!”

Фото Н. Павловић

Ј. Т.

Јерина или Хестија

„Јерина” кула добила је назив по ванредно лепој скулптури римске богиње Хестије. Ова скулптура била је смештена у једној ниши и налазила се у првој кули на улазу у двор. Веровало се да та скулптура у природној величини представља Проклету Јерину.

Данијела Срејић

Сваки посетилац Смедеревске тврђаве који се попне на бедеме Малог града и погледом обухвати читаву средњовековну српску престоницу остане запрепаштен лепотом призора који се укаже пред њим. Ово велелепно утврђење, које је једно од највећих своје врсте у Европи, крије у себи много занимљивих прича, легенди и тајни о којима мало ко зна. Једна од најинтересантијих прича је свакако она о спотијама, рељефно обрађеним каменним блоковима узетих са римских грађевина и уграђених у зидно платно. Такав један рељеф налази се са спољне стране куле 2 Малог града. Он увек плени пажњу посетилаца и намеће занимљива питања, попут оног: Шта тај рељеф представља? Но, кренимо редом.

Смедеревску тврђаву подигао је деспот Ђурађ Бранковић између 1428. и 1439. године. Деспотов двор, данас познатији као Мали град, изграђен је за само две године. Богати српски деспот уложио је много блага и труда у изградњу своје нове престонице. Како је за градњу било потребно доста грађевинског материјала, деспот се служио не само каменоломима, него и грађевинским материјалом и тесаним каменом из оближњих римских градова на Дунаву. Обзиром да је Ђурађ имао добре курирске и саобраћајне везе и дрвене мостове за пренос камена за зидање, он је осим из оближњих локалитета попут Маргума камен довлачио и из нешто удаљенијег Виминацијума. Антички локалитети са подручја данашњег Смедерева који су се издвојили као грађевински мајдан били су Ауреус Монс и Винцеја. Представља се да је камен са ових локалитета узидан у темеље Смедеревске тврђаве. Добро очувани римски споменици искористићени су као декорација на бедемима и кулама овог средњовековног града. Многи од ових споменика још увек се налазе на кулама и зидним платнима Смедеревске тврђаве, попут овог на кули бр. 2, многи се чувају у музејским збиркама, а многи су нажалост нестали.

Две куле деспотовог двора носе имена управо по римским скулптурама које су у њих узидане. „Јерина” кула добила је назив по ванредно лепој скулптури римске богиње Хестије. Ова скулптура била је смештена у једној ниши и налазила се у првој кули на улазу у двор. Веровало се да та скулптура у природној величини представља Проклету Јерину. Легенда каже да је сваки узоран Србин имао за дужност да се

каменом баца на њу како би учинио одмазду за мукотрпно кулчење својих предака при грађењу тврђаве.

„Језавска кула” имала је још и назив „Седам брата главе” по узиданим скулптурама са римског надгробног споменика. Постоји веровање да су то споменици браћи, убијених по наредби деспотице Јерине, јер су одбили да кулче на изградњу Смедеревске тврђаве. За време Првог светског рата кад је порушен Мали град, извађен је кип богиње Хестије и заједно

са надгробним спомеником „Седам брата главе” 1916. одвучен за Аустрију.

Посетиоци тврђаве с краја деветнаестог и почетка двадесетог века имали су прилика да много више уживају у лепоти кула и бедема јер су уграђени рељефи и скулптуре били умногоме очуванији него данас. Бомбардовања у Првом и Другом светском рату, као и експлозија муниције 1941. много су утицали на изглед овог средњовековног града. Рељефи су вероватно били уграђивани да би улепшали зидове али постоји и тумачење које говори да су они уграђивани из сасвим других разлога. Сматра се да је у времену зидања тврђаве постојало веровање да без узиђивања људске жртве није било могуће подићи велику грађевину. Примери за то су епска песма Зидање Скадра и зидање моста на Вишеграду. Сматра се да су због овог веровања у зидине смедеревске тврђаве узидана три рељефа, овална људска лица са очима, носом и устима.

Хестија – римска Вестиа, богиња домаће оџињииа и хране, код Срба ђознаија као „Јерина”, црпјеж йрема Ф. Каницу 147. црпјао П. Поповић, Споменица Смедерева иза сйр. 110

*Римски капител са људским ликом,
Музеј у Смедереву*

Била су смештена на унутрашњој страни средње куле, у фронту према Дунаву. Међутим, она су за нас нестала без трага.

Да ли због симболичних жртви које су узидане у њу или захваљујући брилијантности њеног архитекта Ђорђа Кантакузина бедеми тврђаве још увек одолевају зубу времена, и својом лепотом и монументалношћу одузимају дах сваком посматрачу.

*Римски надгробни споменик: Повраћак Алкесије
(Смедеревска тврђава, кула 2) арх. ТООС*

Туристичка организација
Смедерево

Посетите нас у Туристичко - информативном центру у ул. Краља Петра I бр. 8
или нас позовите на телефон 026/615-666 и сазнајте све о посети некадашњој српској престоници.

Ове године свет долази код нас

Београд ће од 26. фебруара још једном бити центар света, тада јер се отвара 31. Међународни сајам туризма. Организатори најављују 650 учесника из 50 земаља! Биће, значи, велика гужва на сајму... као, уосталом, и сваке године. Иако је криза! Чак се предвиђа да ће ово бити добра туристичка година, не само за наше туристичке раднике већ и за Србију, јер смо ове године домаћини Универзијаде. За оне који нису стигли да се ваљано обавесте, у Београду ће се одржати 25. Универзијада. Ово такмичење је, после Олимпијских игара, најкомплексније спорско такмичење на свету! Али, да се вратимо 31. Сајму туризма који сваке године окупља све већи број излагача, али и посетилаца. Наравно, и ове године ће сајму присуствовати агенције из Смедерева. Међународни сајам туризма Београд је још 2003. године сврстан у Европску асоцијацију туристичких пословних сајмова (ETTFA) у којој је чланство омогућено по критеријумима квалитета. Зато, али и због много других разлога, саветујемо вам да овај догађај никако не пропустите. Посетите сајам у периоду од 26. фебруара до 02. марта и бићете пријатно изненађени. Посетите и штанд Смедерева, бићете им драги гости.

J. M.

ПОКРЕТ!

Preduzeće za trgovinu, turizam i usluge
„POKRET” doo

Smederevo, Đure Jakšića 6, ITG centar
Telefon/fax: 026 618 434, mob. tel: 064 4 888 654

Туристичка агенција „ПОКРЕТ!” са искусним туристичким кадром, специјализована је за организацију ђачких екскурзија, синдикалних путовања и летовања грађана на **Црногорском, Грчком, Бугарском и Турском приморју.**

Као једина агенција у Смедереву која у свом саставу има и водичку службу беспрекорно организујемо вишедневна туристичка путовања до чувених туристичких дестинација као што су **Праг, Будимпешта, Венеција...**

Лиценцирани водичи из наше агенције су вам на услузи приликом свих ваших путовања, било у режији агенције „ПОКРЕТ”, или у организацији неке друге агенције. Повезани смо и са великим бројем других туристичких агенција тако да скоро све понуде које нађете на интернету или у дневној штампи можете добити и у агенцији „ПОКРЕТ!”

TURISTIČKA AGENCIJA

HIT PONUDA

LETO 2009. GRČKA

MISLITE NA VREME, POPUST 5 - 10%

Proleće 2009

- VENECIJA – VERONA	16.04. - 19.04.2009. 155 €
	21.04. - 24.04.2009. 155 €
- SEVERNA ITALIJA	16.04. - 21.04.2009. 209 €
- RIM	16.04. - 23.04.2009. 324 €
- Španija Italija Francuska	16.04. - 24.04.2009. 325 €
SVE NA 10 RATA!	

Karadordeva 12, SMEDEREVO ☀ T.C. Danubius, lok. 213, II sprat ☀ 026/644 540; 644 544 ☀ www.sunserbia.com ☀ e-mail: suntravel@sezampro.yu

Смедеревски бедекер Жике Ранисављевића

Улицом Карађорђевом, сада главном саобраћајницом, некада је прошао Карађорђев трешњеви топ ка Брду, одакле је тукао град. Касније, овуда су тутњале немачке хаубице и руски тенкови... А затим су, уз хук аутомобила, вишеспратнице замениле уцерице. Променио се готово сваки од хиљаде метара, колико је дугачка улица. Тротоар на коме је подигнут Центар за културу са Библиотеком и тржни комплекс „Данубијус”, требало је да буде оаза мира...

Некадашњи парк и, преко улице, породични дом Живковића, познатих смедеревских воћара и виноградара (1958. год). На мањој слици исти простор данас.

Народни хероји, књижевници и понеки шпијун

Улица се у архитектури дефинише као основна урбанистичка форма насељеног места; саобраћајница у функцији да омогући кретање људи и рода кроз једно насеље. Свакако, то је и место где се људи уситују или намерно виђају, састају, разговарају... Али, улице су, то многу чему и дијелу одељење насеља.

Да би се омогућило поузданије сналажење и лакша комуникација, у свету су позната два система означавања улица: нумеричким ознакама, како је то у неким америчким градовима, или по именима знаменитих личности, догађаја или географских одредница, што је уобичајено у Европи. Тако и у Смедереву улице и тргови имају своје називе.

Смедерево је 1936. имало шездесет три улице, два трга и један венац. После експлозије у Тврђави, у време Комесаријата, уличну мрежу је чинило сто тринаест улица и два трга. Четрдесет година касније, 1983. Смедерево се проширило и имало је три трга, триста двадесет улица, двадесет један сокак и једно сокаче. Укупна дужина уличне мреже тада је била 102,169 километара. Данас Смедерево има уличну мрежу дужине 265 километара са четири трга и шесто двадесет једном улицом.

Новонасталим и неким старим улицама углавном су давани или мењани називи зависно од идеолошких прилика. Тако су за Смедерево карактеристична три велика таласа промена назива улица. Први је био после Другог светског рата када су укинута називи улица са именима краљева, а **Улица српских четника** је постала **Партизанска**, **Улица добротвора Банића** је преименована у **Омладинску**, **Улица добротвора Спасојевића** постала је **Улица Народног фронта**, **Улица добротвора Кузмановића** постаде **Улица Радосава Мирковића**... Други талас настао је у време Информбироа. Предратни назив **Улице браће Руса** промењен у **Косовску** јер се није односио на Русе – совјете... Трећи талас стиже у време снажења социјалистичког самоуправљања, да би после тога, осамдесетих година, чињене неке корекције када су и шездесет три улице улице и двадесет један сокак, до тада разне **нове**, добиле своје називе. Током деведесетих промене назива нису тако честе, што не значи да их није било.

Током свих промена назива само је тридесет шест улица задржале своја правобитна имена. То су углавном оне на територији МЗ „Доњи град“ и „Крађорђево дуд“: **Деспота Ђурђа, Крађорђева, Кнез Михајлова, Војводе Степе, Вука Караџића, Бранка Радичевића**...

Највећи број прекрштавања имала је садашња **Улица Слободе**. Најпре се звала **Улица краља Александра**, 1945. је добила име **Јосифа Висарионовича Стаљина**, после Резолуције Информбироа промењен јој је назив у **Улица Моше Пијаде**, а 1995. је добила садашњи назив.

Занимљив је податак кроз шта је прошла и садашња **Масарикова улица**. То име је имала и пре Другог светског рата, па је онда, изгледа, неко посумњао да је то идеолошки погрешно и дато јој је име **Милоша Обилића**. Вероватно да је неки утицајни зналац интервенисао и после извесног времена стари назив је враћен. А да овај јунак Косовског боја не остане без улице у Смедереву, дата му је једна на Царини која је до тада носила име **Војводе Бабунског**.

Сада у Смедереву триста четрдесет осам улица имају имена личности, двеста двадесет две носе називе по географским од-

редницама, а педесет пет је назив добило од других појмова или датума.

Од сто најпознатијих Срба само педесет четири улице носе њихова имена. Али, сто једна има неки НОБ презнак: осамдесет три носе имена личности међу којима је четрдесет осам имена локалних првобораца а тридесет пет других партијских личности. Да подсетимо: простор код некадашње Робне куће, или Аутобуске станице, а још раније пијаце – преко пута биоскопа Светлост, звао се **Трг Бориса Кидрича**.

Постоји и четрнаест улица које носе називе по датумима, и то осам партијско комунистичких а шест локалног значаја. Неке носе и имена по ратним јединицама: **Пролетерска, Пролетерских бригада, Крајишких бригада, Космајских партизана**, на чему су, вероватно, инсистирали борци тих јединица који су у њима станивали. Постоје и улице са именима масовних организација из времена после Другог светског рата – **Омладинска, Скојевска, Народног фронта**...

У односу на имена из доба НОБ-а, много је мање других значајних личности које су у Смедереву стекле право да се њиховим именима обележавају улице. Именима књижевника названа је осамдесет једна улица, тридесет седам имају називе по легендарним личностима, двадесет три носе имена ликовних, музичких и драмских уметника, двадесет две су добиле називе по публицистима и новинарима, а толико је и улица са именима ратника из пређашњих ратова. Имена државника има осамнаест улица, четрнаест носе имена научника, дванаест је названо по политичарима и исто толико је са именима истакнутих личности – добротвора и задужбинара. Бизаран детаљ: две улице носе имена двојице познатих светских шпијуна – **Зоргеа** и **Абела**, једино ако није у питању Нилс Абел, математичар, али се она зове само **Абелова улица**.

Међу **уметничким** називима улица најбројније су оне са именима књижевника и то пет хрватских, два словеначка, два црногорска, шеснаест светских и педесет пет српских писаца. Међу улицама са називима географских појмова тачно половини припале су одреднице из Србије, готово 30 одсто је са територије бивших југословенских република и то највише из Босне – двадесет три, из Црне Горе деветнаест, из Хрватске четрнаест, из Македоније тринаест, из Словеније осам а из **остатка** света – десет.

Иначе, од тих географских деведесет једна улица је названа именом неког града, тридесет четири по планинама, двадесет девет по рекама, дванаест именом неког насеља а четрдесет седам именима области или региона: **Војвођанска, Сремска, Славонска, Шумадијска**... Од улица са именима градова четрдесет четири је **крштено** именом градова из Србије, тринаест из Босне, десет именима градова из света, по осам из Македоније, Словеније и Црне Горе, а шест из Хрватске. Треба рећи да двадесет једна улица има локалне топониме: **Ђуриловачка, Сегдина, Петријевска, Годоминска**...

Неке улице у Смедереву, а таквих је тринаест, назване су по привредним групацијама или цеховском обележју: **Металуршка, Железничка, Задругарска, Ратарска, Баштованска, Цвећарска, Аласка**... Имамо и девет улица са називима православних обележја: **Светосавска, Ђурђевданска, Светог Луке, Светог Николе**..., а једанаест улица има симпатичне ботаничке називе: **Улица шљива, Улица јова, Улица бреза, Улица кестена**...

Да ли ће се и колико дуго задржати ови називи улица зависи од Скупштине града. И до сада, све су скупштине именовале комисије за давање назива улица и тргова. Неке су, својевремено, чак и утврдиле критеријуме и поступак за доделу назива улица и делова насељеног места. Готово да није било године а да им нису стизале иницијативе од месних заједница или појединаца за промену назива неких улица, али промена није било. То је правдоно великим трошковима у промени одредишта места становања у личним документима па подсећамо да је управо сада у току промена личних докумената! Можда је то прилика да се о једном трошку ураде – два посла?

Иван Симојих

УЛИЦА
МОШЕ ПИЈАДЕ

УЛИЦА
НИКОЛЕ ТЕСЛЕ

УЛИЦА
ОМЛАДИНСКА

УЛИЦА
ДЕСПОТА ГРГУРА

УЛИЦА
КНЕЗ МИХАИЛА

УЛИЦА
СРБИНА

УЛИЦА
РАДОЈА
ДОМАНОВИЋА

УЛИЦА
ДИНЕ МАНЧИЋА

УЛИЦА
ВОЈВОДЕ
ПУТНИКА

УЛИЦА
ЉУБЕ
НЕНАДОВИЋА

УЛИЦА
КОСМАЈСКА

TURISTIČKA AGENCIJA
ELDORADO TOURS

Smederevo - Karađorđeva 12/T.C. Danubius lok. 138
Tel: 026/645-821 tel/fax: 026/645-820
E-mail: eldorado@sohosistem.net

Свети Сава, ми и Светосавске свечаности

„27. јануара прослављен је Свети Сава. Пре подне је била свечана академија. Предавање је држао Душан Миљковић, наставник, а његов од 15 ђака изведен је са њим успехом. Прикупљено је 2.562 динара. После подне извели су пионери свој програм са средњим успехом. Приход 1750 динара од прилога. Увече је НСО извела „Подвалу“ од Глишића. Посета је била већа него што је сала могла да прими. Приход 2.345 динара“.

Свети Сава је појава каква се не памти. Не по томе што је ушао у историју, него по томе што је постао део српског националног бића, што је део наше крви, наше душе и наше свести.

И тако осам векова.

Он је личност која је обележила не само духовни већ и световни живот српског народа. Оснивач је самосталне Српске цркве и њен први архиепископ, што је потврда да је и творац српске државности. Први је српски књижевник, о чему најбоље говори његово дело *Житије господина Симеона* које по својој композиционој складности, по лепоти, срдечној достојанствености и одмереном и топлом казивању пуном љубави према оцу, о коме је писао и данас важи за једно од наших најбољих дела. Свети Сава је оснивач прве српске болнице у оквиру манастира о чему сведочи Четрдесета глава Хиландарског типика, а због чега и данас неке болнице носе његово име.

За заслуге осамостаљивања цркве и постављање темеља српској државности, Српска православна црква га је прогласила за свеца.

Од црквеног до просветилачког славља

Свети Сава није неговао свој култ за живота. Култ су од њега направили Турци Османлије и Синан-паша када су његове мошти спалили на Врачару 1594. године. Од тада је Свети Сава постао тај који и мртав обједињава све Србе, као што је некада за живота мирио браћу над мртвим оцем Стефаном Немањом.

Српска православна црква је већ у првим деценијама после Савине смрти почела да прославља живот и рад највећег српског просветитеља.

Вечерња са литијом, свечана јутрења и свете литургије, све уз појање песама у којима се величају дела Светог Саве, чувају се дубоком снагом у српским црквама.

Традиције су његову легенду преносиле из века у век. Срби су прослављали успомене и празник Светог Саве у најтежим тренуцима свога постојања. Потпуно клонуће под бљеском турског мача и многе атеистичке заблуде нису угушиле дух Светосавља.

Са појавом првих школа, Сава је, као зачетник просвете, постао њен заштитник и култна личност. Школа и црква биле су тада ближе, тако да се свечаност обављала у црквеним портама и манастирским двориштима. Таква прослава била је уобичајена вековима.

Век просвећености дао је прослави Светог Саве нов правац. Од краја 18. века школска свечаност све се више одомаћује. У доба првих наших грађанских и народних школа, првих учитеља и магистрата, поникла је свакако тенденција да се Савиној прослави да мање црквени, а више просветилачки карактер. У школама се реже славски колач, говори се о славној, националној прошло-

КАО ДОБИТНИЦИ СВЕТОСАВСКЕ ПОВЕЉЕ У 2009. ГОДИНИ ЗАПИСАНИ СУ:

- Уметник на хармоници **ЈОВИЦА ПЕТКОВИЋ**, за врхунско музичко умеће
- Фоторепортер и новинар **РАДОСЛАВ ЖИКА РАНИСАВЉЕВИЋ**, за област новинске и уметничке фотографије
- Књижевник **ГОРАН ЂОРЂЕВИЋ**, за област културе
- Учитељици у пензији **ВЕРА ПАНТИЋ-ЗОТОВИЋ**, за област образовања и хуманитарног рада
- Офталмолог др **МИРЈАНА ЈАНКОВИЋ**, за област здравства

сти, скупљају се дарови и поклони за издржавање националних школа, за васпитање сиромашних ученика, а затим „пева се, игра и весели. То је прави ђачки сабор“.

Патрон свију школа у отачеству нашем

Први писани траг о прослави Светог Саве датира из 1734. године и налази се у аустријској Народној библиотеци у Бечу. То је уџбеник за III и IV разред Српско-латинске школе у Сремским Карловцима, у коме се види да на дан Светог Саве 14. јануара (по старом календару) није било наставе, већ се ученици позивају да се за велики празник моле српском светитељу и просветитељу. Ипак, до краја 18. века није био обичај да се Свети Сава прославља у школама. Школска слава постаје у ослобођеној Србији у првој половини 19. века. Историчари су забележили да је земунски протојереј Јевта Ивановић 1812. увео правила о школској прослави. Кнез Милош 1823. наређује да се Свети Сава прославља као школска слава, а од 1840. Намесништво Књаза сербског наређује да се Свети Сава „определи за патрона свију школа у Отачеству нашем“. Кнез Михаило Обреновић је Законом од 13. јануара 1841. године (27. јануар по новом календару) уредио да се у Србији обавезно сваке године Свети Сава слави као школска слава.

Почетком деветнаестог века славilo се у Војводини, Босни, Херцеговини, Црној Гори, на Косову и Метохији, у Македонији и дуж Приморја.

Школска слава прослављана је на свечан начин у присуству великог броја грађана. После Службе Божје, којој су присуствовали сви ученици са наставницима, обављано је освешћење и сечење колача, а после пригодног говора, ученици су певали и декламовали, да би потом сви били послужени. После подне, ученици су у присуству свих наставника били у школи играјући народне игре и певајући.

На Савиндан дућани нису радили, а у цркви је служена свечана служба. Свака школа имала је домаћина славе, обично неког угледног грађанина. Програм би обично почињао Светосавском химном, а на репертоару је било и неко дело Стевана Мокрањца, рецитација, а затим игранка.

До прекида је дошло за време Првог светског рата, али је већ 1921. године наредбом највиших просветних власти у школе враћено слављење Светог Саве. Тако је било све до 1945. године, када је било последње слављење Светог Саве као школске славе.

Смедеревске Светосавске свечаности

У Смедереву, са мањим програмским разликама, Свети Сава је прослављан у смедеревској Гимназији све до 1947. године. У Извештају Гимназије за ову годину стоји записано: „27. јануара прослављен је Свети Сава. Пре подне је била свечана академија. Предавање је држао Душан Миљковић, наставник, а програм од 15 такача изведен је са пуним успехом. Прикупљено је 2.562 динара. После подне извели су пионери свој програм са средњим успехом. Приход 1750 динара од прилога. Увече је НСО извела „Подвалу“ од Глишића. Посета је била већа него што је сала могла да прими. Приход 2.345 динара“. Записано је и да је 27. јануара 1948. године у Гимназији за време првог часа Марко Перишић, наставник народне књижевности и географије одржао предава-

Добитници Светосавске повеље: Радослав Жика Ранисављевић, др Мирјана Јанковић, Вера Панјин-Зојковић и Горан Ђорђевић са градоначелником Предграђом Умичевићем (у средини). Јовици Пејковићу је, због лошеј здравственој ситуацији признање раније уручено у Бечу.

ње „Растко Немањић“. Већ 1949/50, ученици су од 25. јануара до 26. фебруара били на логорувању и смучању на Тари!

Наступањем промена у држави и друштву, незванично је оживела и потреба за самопрепознавањем националног бића у Срба, које је препустило своју националну самобитност и одређење нарастајућем југословенству, али, како се показало на своју штету. Природно је да се као најсјајнија звезда на небу српске духовности и српског бића у том периоду појавило сећање на Светога Саву, јер су његов лик и дело у српској историји немерљиво најпрепознатљивији, тако да је прво кроз појаву чланака и текстова о њему, а затим и кроз организовање предавања почело његово враћање на место које му припада у српском народу.

Светосавске свечаности први пут су организоване 1990. године, а Смедерево је било први град у Србији који је Савиндан вратио као званичну општинску прославу чинећи од њега и значајан културни догађај. Ове године су одржане јубиларне **Двадесете Смедеревска светосавске свечаности**.

Од 1995. уведена је **Светосавска повеља**, награда и признање које се додељује појединцима и колективима за изузетан рад у току претходне године или за дужи временски период у обла-

сти науке, образовања, здравства, информисања и просветитељства у најширем смислу.

До сада је Светосавску повељу добило двадесет седам колектива и осамдесет четворо појединаца.

Ове године Светосавску повељу први пут је доделио град Смедерево, а уручио први градоначелник, господин Предраг Умичевић.

Фото Драгослав Јовановић

Раде Јовановић

Пренос моштију Светог Луке

Највеличанственији догађај у средњовековној историји Смедерева био је пренос и дочек моштију светог Луке, похрањених у Благовештењској цркви у утврђеном смедеревском граду. Много векова потом, овај јединствени догађај са историјским владарске породице Бранковић биће насликан у градском храму светог Георгија.

Пише: *мр Снежана Цвејковић*

У години када су Турци освојили Цариград, а слобода српске средњовековне државе са престоницом у Смедереву постајала све неизвеснија, деспот Ђурађ Бранковић полаже наду и види спас у откупу и преносу у Смедерево чудотворних моштију светог Луке, апостола и јеванђелисте, првог иконописца и лекара. Средњовековни човек веровао је у чудотворну моћ светитељских моштију, не само исцелитељску, већ и у њихову моћ да сачувају државу и град. Због тога је ова знаменита реликвија, откупљена од турског султана за тридесет хиљада златних дуката, стигла из Рогоса у Епир у српску средњовековну престоницу у Смедереву, 12. јануара 1453. године. О преносу моштију светог Луке, др Даница Поповић у књизи **Под окриљем светиости, култ светих владара и реликвија у средњовековној Србији** (Београд, 2006), у поглављу *Мошти Светог Луке – српска епизода*, пише: „По угледу на древне хришћанске обичаје, али и српску реликвијарну праксу, он је замишљен као величанствена церемонија, изведена уз учешће свих слојева друштва, по тачно утврђеним етапама и са свим предвиђеним појединостама.” Овај изузетно важан догађај детаљно је описан у српској средњовековној књижевности, пре свега у **Париском и Београдском рукопису**, као и у **Псалтиру са последовањем**, (Музеј у Смедереву у својој сталној изложбеној поставци има неке од копија ових рукописа), а који су настали свакако до краја 1459. године.

На свом свечаном путовању до Смедерева, мошти светог Луке свуда су биле дочекиване и праћене са побожним осећањем становништва. Деспот Ђурађ Бранковић изашао је са породицом у сусрет светитељевим моштима, ван градских бедема, а када су били наомак граду у сусрет им је кренуо окупљени народ са свећама у рукама. „По деспотовом наређењу, кивот с моштима преузели су свештеници, који су у свечаној поворци носили позлаћене свећњаке, кандила, иконе и рипиде. Приповедач сведочи о томе да се око ков-

Пренос моштију светог Луке: композиција у смедеревској Цркви светог Ђорђа

чега с моштима створила таква гужва да је даље кретање било онемогућено, због чега је деспот био принуђен да постави чуваре који су крчили пут. Тек тада, и то једва, процесија је успела да уђе у град.” – пише др Даница Поповић. Поред деспота Ђурађа Бранковића била је његова супруга Јерина, синови Гргур, Стефан и деспот Лазар са деспотицом Јеленом, као и кћер Мара. Мошти су преноћиле у дворској цркви у којој је током читаве ноћи служено свечано бденије, да би сутрадан, такође уз пратњу владара, чланова владарског дома и песму клира, пронете кроз Велики град уз песму „*Стени града утврдет се и непоколебими пребудут*”. Затим су мошти унете у новосазидану Благовештењску цркву и положене са десне стране двери. Мошти светог Луке чуване су у Смедереву до пада града и одношења реликвије 20. јуна 1459. године.

Управо један овакав значајан средњовековни историјски догађај добио је своје место у живопису храма светог Георгија у Смедереву 1934-36. године, што представља јединствену и упечатљиву појаву у српској црквеној уметности 20. века. Иако саграђена још 1854. године црква светог Георгија у Смедереву, услед многобројних историјских околности, дуго је чекала свог живописца. Коначно, велики и одговоран посао осликавања храма припао је руском академском уметнику Андреји Васиљевићу Биценку.

Свакако је био пресудан утицај епископа браничевског Венијамина, владике Николаја Велимировића, као и председника Црквеног одбора овог храма Димитрија Љотића, да се на западном зиду наоса цркве тачно испод свода наслика композиција *Преноса моштију светог Луке у Смедерево*. И то управо онако како је овај догађај описан у српским средњовековним рукописима. У првом плану композиције доминира отворени ковчег са те-

лом светитеља увијеним у бело платно. У присуству свештенства и највероватније митрополита који држи кадионицу, са леве стране ковчега, светом Луки клања се деспот Јерина, са кћерком Маром и деспотицом Јеленом, док се са десне стране моштима светитеља клањају деспот Ђурађ и његови синови, деспот Лазар, као и Стефан и Гргур, који су одевени у белу народну ношњу са опанцима на ногама. У другом плану композиције су бедеми утврђеног града мада се не може прецизно закључити да ли се догађај одвија пред улазом у Велики или Мали град, односно двор деспота Ђурађа Бранковића. Читав догађај прати велики број окупљеног народа, са свештенством које носи рипиде, свеће и иконе. Изнад композиције у сегменту неба је свети Лука са свитком у десној руци.

Тако је један средњовековни догађај добио своје оваплоћење у нововековној српској уметности, чувајући и у континуитету потврђујући важне и изузетне догађаје из историје нашег града.

Поменимо и то да се портрет деспотове породице још налази на минијатурној ликовној представи на повељи издатог манастиру Есфигмен на Светој Гори, из 1429. године (копија Есфигменске повеље, значајно већих димензија може се видети у сталној поставци смедеревског музеја).

Данас се мошти Светог Луке чувају у цркви свете Јустине у Падови, Благовештењску цркву Турци су срушили одмах по освајању Смедерева и њеним каменом сазидали полигоналне куле барјактаре на угловима града. Ипак, свети Лука и данас представља заштитника града Смедерева, а свакако није случајно да је новосаграђени црквени храм на Царини посвећен управо овом светитељу, као ни што се смедеревски здравствени центар управо зове **Свети Лука**.

Радионица старих уметничких заната

У цркви Св. Ђорђа, у Јасенку крај Смедерева, налази се седиште Сабора иконописаца Србије, јединог удружења иконописаца у земљи. Основали су га почетком 2008. године иконописци Србије, са циљем да заједнички, кроз ликовну уметност, прославе Бога и Његову Свету Цркву. Осим одржавања колонија и изложби, удружење је по благослову СПЦ, 12. јануара 2009. го-

дине покренуло **Радионицу старих уметничких заната**, негова-них на двору деспота Ђурђа Бранковића. Циљ радионичке школе је да пружи православни поглед на црквену уметност и стваралаштво, што значи да ће полазници имати могућност да се упознају са свим модалитетима агиографије, како теоретски, тако и практично, занатски, али и да упознају православну веру у њеној доктринарној, литургијској, социјалној и мисионарској димензији, која ће им помоћи да открију да је литургијско искуство подлога и оквир на коме се темељи целокупна хришћанска уметност. Школа се ослања на три иконографска заната: иконопис, фреско сликарство и илуминацију – минијатуру, и они ће се изучавати у базној фази обуке, која ће за сваког новопријављеног полазника трајати шест месеци. У каснијим фазама школовања изучаваће се мозаик, калиграфија, и још неки необично атрактивни, али на жалост, заборављени занати. Радионица је смештена у Железничкој индустријској школи у Смедереву, а Сабор је обучавање полазника поверио трочланом тиму педагога из домена агиографије: проф. Слободану Витковићу, проф. Јованки Владић и иконописцу Зорану Лазаревићу.

З. Л.

Тиховање Светог Саве

Јануарија 27. у васцелој Србији, а и тамо где има Срба, црквена звона поздрављају највећег српског свеца Саву Немањића, а он се за живота повлачио у тишину и самоћу. Принц Растко родио се у Дежевском крају код Новог Пазара на Голији 1169. године као трећи син великог жупана Стевана Немање и Ане. Најмлађи и од родитеља најомиљенији принц живео је на двору попут његових вршњака, потомака високе властеле, узимао је учешћа у витешким играма и радо одлазио у лов. Сусрет са светогорским монасима преобразили су га из темеља: уместо дворске раскоши определио се за сиромаштво и молитву. Утекао је с двора и замонашио се у Русику на Светој Гори. Потера је за мало закаснила, тек пострижени Растко више није био принц Немањић, него монах Сава. Тако приповеда легенда.

Посветио је сав свој живот српској цркви и напретку средњовековне Србије. Српска црква захваљујући Сави добила је аутеафелност 1219. а њен први архиепископ је био Сава.

Живот му је био узбудљив и богат догађајима. По повратку из посете Светој земљи задесила га је болест у Бугарској и преминуо је 27. јануарија 1236. у граду Трново. Његов синовац краљ Владислав Немањић је тело свога светог стрица из Бугарске пренео у Србију и похранио га у својој задужбини, манастиру Милешеви. Ту је под крилима и погледом Белог анђела почивао до 1594. Дивљи Синан-паша је мошти српског светитеља спалио на Врачару, е да се Срби више не би клањали и помоћ искали од светог Савиног тела. Из светитељевог пепела узлетела је птица феникс – Храм Светог Саве, једна од највећих и најлепших православних богомоља на свету.

Хиландарски пирг

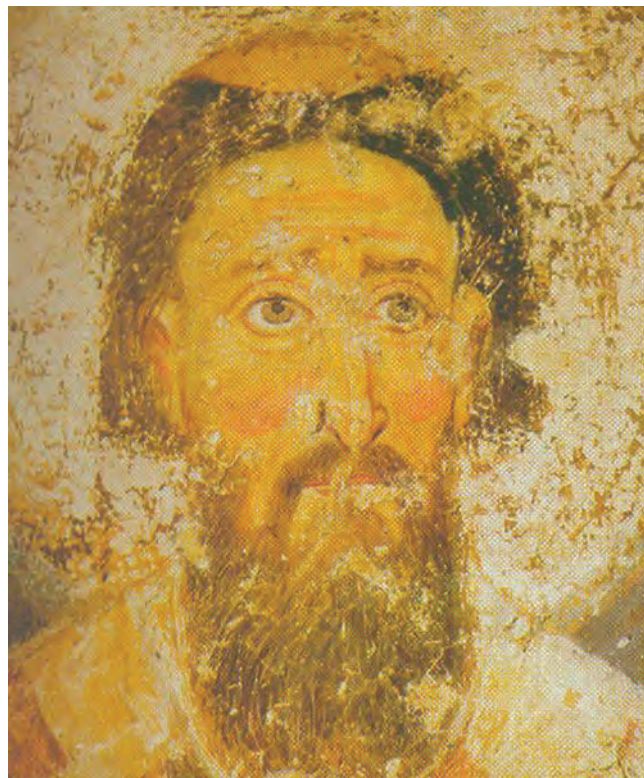
Боравећи у Хиландару пажњу ми је привукла тврђава коју је од камена сазидао Сава. Ушао сам у полумрачно здање, нада мношћу су прхнуле ласте. Било их је свуда, па и изнад терасе на којој смо седели често. Гледајући птице како долећу с пуним вољкама нахватањих инсеката и хране младе, игуман Никанор рече: „Никад птица истог птића неће двапут узастопце нахранити. Него редом. Бог се за то постарао”.

У манастиру се не говори гласно, нема буке и при ходу, све је стишано, једино се у цркви светог краља Милутина гласно моли и пева. „А ја, вели отац Митрофан, родом из Ратара код Смедеревске Паланке, само отварам уста и тихо изговарам речи молитве, јер не умем лепо да певам”. Питао сам га зашто се Сава повлачио у самоћу пирга, а он ми рече: „У самоћи се боље мисли”.

И као што рекох, попевши се степеницама на врх куле, седох задихан и покушах да се пренесем у оно време, у почетак XIII века. Ниоткуда помоћи, ни гласа, ни даха, само њихање паучине и моја слутња да је отац Сава најугледнији калуђер у васцелој Светој Гори у том тиховању био дарован божјом благодати, ум му се изнутра осветљавао и примао поруке са неба. А тако је био скроман у овоземаљском животу, па је свој типик потписао са: „Писах и подписах сие своје рукописаније всех послени Сава грешни”. Могу ли данашњи разметљиви српски писци нешто схватити и прихватити из ове реченице првог српског књижевника Саве Немањића? Осетих неко гушење и тескобу, па изађох из мрачног Савиног пирга у манастирско двориште и упутих се за сто под високом лозом савиног оца, светог Симеона.

Лоза живота

Из Симеоног гроба, пре но што је оца из Хиландара Сава однео у Србију да мири завађену браћу Вукана и Стефана око власти, никао је чокот и успузао се високо ту крај бунара. Рађа и данас, а у манастиру је један монах задужен да њена зрна, с комадићем коре пакује у кутијице и шаље на разне адресе у Грчкој и Србији. Наиме, верује се да нероткиње од пуцета и дрвчета остају у благословеном стању и рађају. Неки турски великаш није имао деце и када је од Симеоновог грођа затруднела ханума покљонио је Хиландару велико добро у Какову близу Јерисоса. Под том лозом се свакако одмарао и свети Сава и страховао од беле куге у Србији која је ето стигла да мори наша потомства.

Свети Сава, фреска у манастиру Милешева, геџал

У Светој Гори, казује отац Митрофан, нико се још није родио, али се свакодневно умире. Смрт се чека без страха, јер ње нема, има само пресељења у вечни живот. Или како би рекао Црњански: Смрти нема, има сеоба.

Испосница у Кареји

Монах Сава је често боравио у Кареји и ту сазидао своју испосницу, одају у којој је тиховао. Стигох и ја у најмању, најтајанственију и најзабаченију престоницу на свету, у столицу Свете Горе, где борави влада састављена од представника најугледнијих манастира, међу којим је и Хиландар. Некада се Кареја звала Меса (средиште). Наши средњовековни писци је пишу као Ораховицу, ваљда због ораја који су расли. Сада уместо ораја расту леске.

У зид испоснице уграђена је мермерна плоча, а на њој исписана правила којих се монаси морају придржавати који одлуче да овде живе до смрти у елитној аскези. Савин устав је један од најстрожијих на Светој Гори: по типуку овај део испоснице се зове типикарница. И овда је дозидео млчалницу, преведено на данашњи језик – ћутаоницу. Ту је данима и ноћима Свети Ћутао, молио се и размишљао, све док га не би обасјала божја благодат и помогла му да пише и доноси одлуке. У самоћи бити још усамљенији, у ћутању бити још ћутљивији као да су била начела највећег српског свеца. Присетих се мог Лугавчанина Живојина Јеремића који је добио монашко име Инокентије, а када је стигао у Савину испосницу и примио велику схиму поново је крштен у Нићифора. Држао се строго типика: чисто капету, доливао уље у кандила, палио свеће, молио се и свакодневно би прочитао цео псалтир, како је наложио Свети Сава. Хранио се углавном пресним поврћем и воћем или куванијом на води. Уторником и четвртком допуштено је јести с уљем и пити вино. За Савину испосницу бирају се најугледнији монаси и оснивач је скренуо пажњом да само чисте заслуге одлучују ко ће ћутати и молитве говорити у његовој млчалници. На једној фотографији Хаџи Нићифор поручује фамилији у Лугавчини: „Од бола ми брада отпада...Нека сте благословени”.

На крају као и сви Срби: *Ускликнимо с љубављу...*

Свети мученик Трифун: чувар гусака и виноградар

Поред иконе моје крсне славе, светог арханђела Михаила, виси и икона светог мученика Трифуна. Моја покојна баба Живка није имала браћу па је уз девојачку спрему и мираз донела мужу Костадину и своју славу да се празник не угаси, ако се огњиште већ угасити мора. На његов дана 14. фебруар палили смо свећу и кандило, али госте нисмо позивали, ако би пак неко наишао, био је угошћен јер се за преславу спремао бољи ручак.

Имали смо увек и јато гусака, а ратоборни гусан умео је и те како да уштине и огребе кљуницом, односно малим, оштрим зубићима. Гуска је упрочеће водила жуте брбљиве бириће и чувала их од разних напасти, нарочито од врана. Што би би, врана однесе бире, каже се за неки пропасти посао. Будући да је Трифун био из сиромашне породице, чувао је ову велику птицу имућнијих у селу Капсоди у Фригији. Био је нашки речено „чобанин на гуске“. Одликовао се и јаком љубављу за нову Христову веру. Ондашњи цареви римски нису благонаклоно гледали на хришћане. Бог га је даровао умећем да лечи тешко оболеле.

Пад с ума

Ћерка цара Гордијана оболела врло тешко: изгуби моћ здравог расуђивања, тојест падне са ума. Дворски и ини лекари потрче да помогну миљеници, али без икаквог успеха. Неко се сети „чобанина на гуске“ и стража га спроведе у двор. И ту Трифун својом

јаком вером и молитвом из царевићке истера злог духа, јер беше населио Гордијану. Цар пита младог и лепог момка чиме да га на-гради? Да је хтео могао је и царичицу да запроси, али он захвали и уз неке ситне дарове врати се гускама, молитви и Христу.

Плави перивој

Умео је Трифун и да ореже виноград и наденули су му надимак – орезач. У једној брзој резидби омане и одсече себи нос. Прекрсти се, Богу се помоли, припоји нос своме и нос се прими. Што се каже – операција успела и то без скалпела и езе, игле за шивење телесних органа. Ово чудо се прочује на далеко.

Виногорја су били под заштитом лепог младог верника из Фригије. Имао је свој перивој и у нашем, смедеревском крају. Одлазак на Брдо где су били наши виногради био је прави празник. Из равнице пели смо се на високо, али довољно да сагледамо панораму, ринголове и цигланама сараорачким и скобаљским, бели млин Савића, а у даљини плавили су се обриси хомољских планина. За дете из равнице свака висина је била нов снажан доживљај. Тај Трифунув перивој уништили су нови реформатори. На силу су као то откупили наше винограде за нове велике плантаже. Посе-кли су воћке и дрвеће, брдо је зарасло у бурјан, драч и трње и по-чело да клизи. Уместо плавог предела пуног миомириса и слатког грождја, коров и боца.

Смрт у мукама

Када је на престо римски дошао Дације Трајан, отпочео је оштар прогон хришћана. На списку је био и млади, лепо Трифун. Упркос претњи и застрашивању, још се више молио и Христу захваљивао. Није му помогло ни то што Гордијаниду спасао злог духа. Ни у највећим мукама није се одрекао хришћанске вере. Умро је мученички да би вечно међу хришћанима живео.

Славе га виноградари.

На Дунаву град

Прошле године је, коначно, званичним добијањем административног статуса Смедерево постојало – Град. А да то јесте, знали су и Смедеревци и њихови пријатељи одвајкада. „Смедерево, Граде од синарина...”, певао је маестро Јовица Пејковић... „Сада је Град на десној, а већар на левој обали...” завршили су ситихови песме Ивана В. Лалића... „Град на рамену реке” наслов је песме Буце Мирковића... Јер, деснош Ђурађ је, градећи Смедерево, већ ишада подизао – Град!

Све то дало је градској Туристичкој организацији добре разлоге да сачини низ пројеката за унапређење туризма у Смедереву. А да се озбиљно ради, већ се види, јер док се овде јануар трошио у многим празновањима, представници Смедерева посетили су Словенију и Аустрију.

У Љубљани је, под слоганом **Туризам и слободно време**, од 22. јануара организован Сајам туризма на коме је **Туристичка организација Смедерево** имала сопствени штанд. Осим успешне презентације града и послова који су склопљени са туристичким агенцијама и тур-оператерима, директорка Туристичке организације Смедерево, **Данијела Срејић**, истакла је као значајну и једну посету.

Делегација ТООС-а са градоначелником Љубљане Зораном Јанковићем

Амбасадор Србије у Словенији Предраг Филипов на штанду ТООС-а

Градоначелник Смедерева Предраг Умичевић на шийанду ТООС-а

„Градоначелник Љубљане, господин Зоран Јанковић, иначе родом из Смедерева, приредио нам је ту част да посети штанд Туристичке организације и том приликом пружи нам додатну подршку и исказао своје задовољство што је Смедерево по први пут учествовало на овом Сајму.”

Одмах након Словеније, Туристичка организација је учествовала и на берзи Дунавских градова у Бечу, што је, по речима госпођице Срејић, такође уродило плодом.

„У Аустрији смо градоначелник господин Предраг Умичевић и ја постигли договоре са тур-оператерима да бродови који крстаре Дунавом и пролазе поред Смедерева у своју понуду уврсте пристајање и посету нашем граду. Иако су аранжмани за ову сезону већ закључени и склапају се аранжмани за наредну годину, ми смо постигли велики успех тиме што смо договорили ванредне посете *изненађења*, тако да би у току ове године одређени број тура као поклон посету добило обилазак нашег града”.

Осим афирмације Дунава као туристичке предности Смедерева, најављен је и покушај да Летњиковац, односно **Вила Обреновића**, буде отворена за све посете, што је дало иницијативу граду да обезбеди услове за довођење инвеститора за изградњу хотела у Смедереву, јер би то свакако поспешило развој туризма и повећало број посета.

Туристичка организација у наредном периоду планира и чврсту маркетиншку стратегију која ће ширити позитиван глас и скретати пажњу на знаменитости Смедерева.

„Суседне земље, Словенија, Мађарска, Македонија и друге, морају што више бити обавештене о лепотама нашег града како бисмо на тај начин отварали Смедереву врата у свет и свету отварали врата Смедерева. У склопу Тури-

стичке организације града Смедерева послује и *Туристичко-информативни центар* који даје потребне информације суграђанима и свим посетиоцима не само о туристичкој понуди већ и о историјским чињеницама везаним за последњу престоницу. Саставни део понуде Информативног Центра у улици Краља Петра Првог број 8 су разноврсни сувенири, фигурице Деспота и Јерине, разгледнице, слагалице са мотивима Тврђаве, и други несвакидашње ситнице за лепе успомене.” – каже директорка ТООС-а.

Најновије активности Туристичке организације су укључивање у пројекат Позоришни фестивал **Тврђава Театар**, који ће се током лета дешавати у Малом граду Тврђаве, и постављање сајта **Моја Тврђава** како би лепе приче у нашем граду стигле и до корисника интернета.

А даље?

Већ у овом месецу, од 26. фебруара до 01. марта, у плану је представљање на сајмовима туризма у Београду и Будимпешти који се ове године одржавају у исто време, о чему ће Смедеревски Магазин писати у наредним бројевима.

Убрзајте процес производње и побољшајте квалитет израде Ваше штампе!...

Графичко-издавачко предузеће NEWPRESS д.о.о. из Смедерева се побринуло да Вам омогући израду графичких плоча по конкурентним ценама и испоруку у року који је дана!

Поред досадашњих услуга офсет, дигиталне, илустрације, графичке припреме и дизајна, у могућности смо да Вам понудимо и услугу осветљавања графичких плоча најмодернијом и најбржом методом на CTP (Computer to Plate) систему CREO Lotem 400V.

CREO Lotem 400V (CREO-KODAK)

CTP (Computer to Plate) систем за осветљавање графичких плоча директно са компјутера, **CREO Lotem 400V** је осветљивач који може да штампа припремљене *PDF фајлове у резолуцији од 60-140 dpi тј. 1524-3556 dpi тако да можете да изаберете оптималну резолуцију за сваки ваш посао. CREO Lotem 400V може да осветљава све офсетне плоче у распону од 229 x 311mm, па све до плоча димензија 622 X 750 mm, што га чини идеалним за коришћење различитих формата приликом планирања штампе. Линијатура растера до 200 lpi.

Предност ове технологије је дужи век коришћења плоча у односу на осветљавање конвенционалном методом.

Услуге

- Осветљавамо офсет плоче формата од Б3 до Б2 на CREO CTP термалном систему.
- Користимо Кодакове Electra HD и Konita KTP плоче (0.30mm)
- Електронску монтажу часописа и књига као и њихов proof радимо бесплатно.
- За наруџбину преко 10 плоча на територији општине Смедерево, вршимо бесплатну испоруку истог дана.
- За све остале поруџбине ван Смедерева шаљемо брзом поштом или по договору.

Главне карактеристике CTP система

- Мулти касетни loading processor (3 касете)
- Екстерни Brisque RIP 4
- Резолуција : 2.400 / 2.540 dpi
- Тип материјала : Термалне графичке плоче
- Дебљина материјала: Плоче = 0.15mm – 0.30mm
- Тип ласера: Термално-Диодни систем 830nm екстерни друм
- Online processor Glunz & Jensen Interplater 85
- Максимална величина плоча: 622 x 750mm
- Минимална величина плоча: 229 x 311mm
- Максимална површина осветљавања : 622 x 750mm
- Продуктивност/Брзина: 15 full-формата плоча по сату

Mi cenimo Vaše vreme

NEWPRESS
Š t a m p a r i j a

AKCIJA!

**30% POPUSTA
NA CENE NOVOGODIŠNJEG
MATERIJALA DO MARTA 2009.
(javite se odmah, zalihe su
ograničene)**

Preciznost je naša briga!

Јединствена понуда!!!

Уникатни фото албуми за:

* венчања

* рођендане

* све врсте прослава

Промотивни пословни фото албуми

Увек брзо

Никад на брзину!

Фото Дунав

17. Октобра 23, Смедерево
026 222 669
gomjaraadnja@nadlanu.com

TURISTIČKA AGENCIJA

RONDO
travel agency

GRČKA, LETO 2009, HIT CENE!

11300 SMEDEREVO
Karađorđeva 12
TC Danubius lok. 258
Mob: 064/1817-432

Tel: 026/647-191
Tel/fax: 026/ 617-760
E-mail: rondo@rondo.co.yu
www.rondo.co.yu

Veleprodaja suhomesnatih proizvoda,
mleka i mlečnih proizvoda.

**PROVERENO
NAJBOLJE**

turizam trgovina usluge

e-mail: koronas@ptt.yu
www.koronasd.co.yu

T.C. "Don Žon"
Smederevo

tel: 026.641.950
fax: 026.641.955
mob: 063.33.66.64

Vaš izbor za lepšu budućnost!

direktor VERICA ILIĆ

Smederevo, ul. Oslobođenja 57
tel: 026/649-625; 661-625
E-mail: nevenakomerc@gmail.com

Идемо на клиз

Мало старији Смедеревци памте клизалиште на Спортском центру као, некада, најбољу забаву за младе. Можда памте неки пријатан зимски дан проведен на леду са друштвом, а касније грејање промрзлих прстију или уз шољу чаја, или у џепу нечијег капута. Моја генерација је зиме проводила у загушљивим дискотекама и задимљеним кафићима, а они мало креативнији уживали су у грудвању у Тврђави.

Неколико година уназад клизалишта се полако враћа у моду. Због тога све младе и оне који се тако осећају, и оне који знају, али и оне који не знају да клизају, клизалиште **Ледено доба** зове на КЛИЗ!

Чак и ако ову причу знате, не може да шкоди. А, како неки кажу, ако не шкоди значи да користи, или ће бар, можда, једног дана да вам користи.

Сигурно сте на телевизији гледали неко такмичење у уметничком клизању. Ја, углавном, волим да гледам такмичење парова, али никада не разумем како их оцењују и шта то коментатор прича, и зашто пар који је, по мом скромном мишљењу, све урадио без грешке није добио највећу оцену?

Међународна клизачка организација (ISU) је главни посматрач на светским првенствима и осталим клизачким догађајима, као што су Зимске Олимпијске игре.

Оно што се оцењује и што клизачи морају да испоштују и у појединачним и у такмичењима парова су две рутине – **кратки програм** и **слободни програм**.

Кратки програм је листа елемената коју чине скокови, кораци и окрети. У слободном, или **дугачаком**, програму клизач је слободнији у избору и извођењу елемената.

У клизању има више дисциплина. Осим Појединачног и Клизача у пару, које смо на телевизији најчешће могли да видимо, постоји и Синхроно клизање, Обавезни и посебни ликови, Fo-

urs или Четворка, Балет или Театар на леду, *Adagio skating*, *Special figures* и Акробатско клизање. **Синхроно клизање** је клизање измешаних група клизача којих може бити од дванаесторо до двадесеторо. Назив је добило по томе што је за високу оцену најважнија синхронизованост покрета свих клизача у групи. **Обавезни ликови** су, заправо, осмице исцртане покретима клизачки на леду. Клизач може исцртавати и друге облике, али бодује се геометријска тачност кругова као и правилност и чистоћа окрета који се изводе, али је битно да ли је клизач правилно поновио неку фигуру одређени број пута. Данас се обавезни ликови ретко тренирају и још ређе изводе на такмичењима. Једино Америка још одржава тренд такмичења у овој дисциплини, али последње званично такмичење одржано је пре десет година. **Fours** или **Четворка** је, као што претпостављате, такмичење два пара или четворо клизача, два мушка и два женска такмичара, који изводе самосталне и плесне фигуре и елементе. Наравно, да би се добила добра оцена оба пара морају усклађено да изводе своје кореографије. **Балет** или **Театар на леду** је дисциплина коју изводи група клизача. Они на леду приказују одређену причу, користећи костиме и друге пропратне елементе. Што креативније изведе на сматра се квалитетнијом и доноси и више поена и боље оцене. **Акробатско клизање**, такође познато и као **Акробације на леду** или **Екстремно клизање**, је комбинација циркусних тачака, техничких умећа гимнастичарских уметника, и уметничко клизање. Акробатско клизање уједињује више спортских дисциплина и временом све више постаје популарно у свету.

Све ово вам није неопходно да знате да бисте отишли на КЛИЗ, наравно, али кад већ не шкоди... А можда смо вам пробудили жељу да и сами нешто од овога пробате. Ако нисте вични клизању – не препоручујемо. Држите се леда онолико колико знате, уживајте у вештини професионалаца, пажљиво гледајте и, евентуално, сами пробајте да клизате – уназад. Ја сам пробала и било ми је поприлично тешко. Ако вам не успе, нема везе... Смејте се и лепо се проведите! Срећно!

Јована Маленовић

www.LEDENO-DOBA.COM

IDEMO NA KLIZZ...

svakog dana

SPORTSKI CENTAR

Smederevo

Hello!
voćni pozdrav

klizalište

LEDENO DOBA

design: www.artneistudio.net

Сви важни послови се праве у кафани – „СД Кафани“

Они Смедеревци који су бар иоле „сајберизовани“ и рачунар им је равноправни члан породице (макар у оној мери колико је то „стари другар“ – телевизор), чули су одавно за интернет сајт www.sdcafe.rs. Мало је оних који још увек нису открили ову виртуелну смедеревску сваштару, место од користи и место забаве за многе кориснике интернет мреже са наших простора.

Ако се узме у обзир чињеница да ће Sd Cafe у априлу који долази прославити свој пети рођендан, није зачуђујуће што данас за њега знамо да је најпосећенији смедеревски интернет портал. За пет година свога постојања, у „СД Кафану“ се регистровало преко 4000 корисника, а дневна посећеност сајта иде чак и до бројке од преко 1500 посетилаца! Ко је овде најчешћи гост? Сви су позвани – то је сигурно, међутим, највише је регистрованих Смедереваца и који живе овде, али и оних који су у свету.

Шта све ове људе привлачи овом интернет сајту већ скоро пет година, све више из дана у дан? Сајт је настао првенствено из љубави према нашем граду и жеље да Смедерево има презентацију какву заслужује, а какву, у то време кад је сајт настао, овај град није имао. Тако се основни садржај сајта тиче самих одлика нашег града, па овде можете пронаћи историјске податке, као и занимљивости, анегдоте и легенде које на најбољи начин говоре о духу ових простора. Временом је сајт обogaћен и сервисним информацијама различите врсте, па се тако овде можете информисати о реду вожње градског и међуградског превоза, о курсу страних валута, као и да свакодневно читате вести из града, земље и света. Све о свачему, и за свакога!

Обичан посетилац сајта може искористити све ове садржаје ради лакшег функционисања у сопственом граду. Међутим, Sd Cafe се може похвалити развијеном и многобројном интернет комуном, која на форуму свакодневно разматра различите теме. Неретко се дешава да се бављење неким актуелним питањем не заврши само на мишљењима размењеним на форуму, већ се корисници сајта удружују око заједничких интереса, и крећу у активно решавање ситуације. Тако се на Sd Cafe-у остварује примарна сврха овог виртуелног кафеа- он постаје медиј друштвеног деловања на овим просторима! Ту можемо размислити мишљења и идеје, и покушати да за који корак унапредимо место у ком живимо.

Ко још није свратио, нека то учини! Разноликост и отвореност су име и презиме овог интернет кутка. Искористимо олакшицу савременог доба и дозволимо да се квалитет нашег живота у Смедереву помери бар неколико степеника на горе!

Још увек нисте Сд кафеџија?

Најпаша Рашковић

sd cafe*
www.sdcafe.rs
smederevo na klik!

*pod zaštitom Zavoda za intelektualnu svojinu.

artnet® studio za kreativni marketing
www.artnetstudio.net

Лековита журка

„Најбоља журка је, верујте ми, била она на којој сам опуштено певао иако немам слуха. Сви смо се смејали, и на крају сам добио аплауз, и лепо смо се провели“.

Ово је једно од многих објашњења најбољих журки у граду, званих караоке. Ако сте бар једном гледали Караоке обрачун који води Никола Ђуричко, сигурно знате да за добар провод није битно да ли знате да певате него како се уживите у песму и како тај доживљај пренесете присутнима. Само опуштено, важно је да се добро проводимо...

Караоке у слободном преводу са јапанског значи **оркестар без певача**.

Овај вид забаве је у свету популаран двадесетак година. Не рачунамо ли неке углавном неуспешне покушаје – један је, пре десетак година, био чак и у нашем граду – на наше просторе караоке су **озбиљно** стигле тек пре нешто више од годину дана.

Нема никакве мистерије – караоке су мелодије познатих песама, дакле – не чује се глас извођача, већ се уместо тога на екрану појављују слова, односно, текст песме, а реч коју певач треба да отпева у тренутку када дође ред на њу – промени боју.

Једноставно! И забавно!

Важно је само да се добро проводимо. Не гледајте на караоке као на неко такмичење, рецимо, Евровизију, не дај Боже. Ако вам је смешно – смејте се, слободно и искрено, али не оцењујте певаче по томе како певају, него како се добро забављају... Јер ни ви нисте дошли да слушате праве певаче.

Многи кажу да су караоке здраве за наш организам, избацују негативну енергију, развеселавају и повећавају толеранцију међу људима. Зато – забављајте се без устезања!

red.j
mesto gde provod počinje!

U februaru
KARAOKE ŽURKE!

ЗЛАТНА КРИГЛА

СМЕДЕРЕВО – ТЦ Надвожњак – приземље 1
тел: 026/230-235, 063/211-497, 063/80-50-715

Препоручујемо

ФИЛМСКИ ПРОГРАМ ЦЕНТРА ЗА КУЛТУРУ

ДРАГАН ЈОВАНОВИЋ БОРИС МИЛИВОЈЕВИЋ НЕНАД ЈЕЗДИЋ МАРИНКО МАЋАЉ НИКОЛА КОЈО

**ДРУГ ЦРНИ
У НОБ-У**

BS GROUP и INTERMEDIA NETWORK представљају филм Раде Марковића ДРУГ ЦРНИ У НОБ-У
Улоге: Ненад Јездић, Борис Миливојевић, Маринко Маџаљ, Никола Којо, Драган Јовановић, Срђан Милетић, Слободан Никовић,
Драган Вилић, Дејан Матрић, Дубравко Јовановић, Душанка Стојановић-Гид, Небојша Илић, Властан Дуловић, Жељко Митровић,
Горан Даничић, Милан Чучиловић, Лена Богдановић, Данијела Михаиловић
Музика: СМИБА РИСТИЋ, Симеон Ђокић, ГОРАН ВУКОЧИЋ, Костиморграф: БОРИС ЧАКШИРАН, Музика БОЈАН БАСИЋ, БОГДАН СТОЈИЉКОВИЋ,
Монтажер: БРАНИСЛАВ ГОДИЋ, Сценариста: КИРИЛ СПАСЕСКИ, Директор фотографије: НЕБОЈША БАШИЋ,
Продуцент: БОГДАН СТОЈИЉКОВИЋ, ТИЈАНА КОНСТАНТИНОВИЋ, Сценарио и режија: РАДЕ МАРКОВИЋ

Pyrotehnika

Извођење и организација ватромета
за венчања и сва Ваша славља!
СР ПИРОТЕХНИКА
Један од извођача ватромета
за Еуросонг 2008.
www.pyrotehnika.co.yu
064 / 15 36 26 4

Jy, jy, jy, jy...

Шта ми се десило, шта ми се де-
ло...! Морам још мало да се чу-
дим: Ју, ју, ју, ју, јууу...!

Е, а сада ћу да вам причам!

Пре неки дан улети ми у ординацију једна **Гордана Станић** коју зову **Гоци-ли-Боцили**, и одмах онако с врата поче: „Ево, докторемисмо дошлa данас опет прегреле датерстереклида дође мо баш данас пасма ту...!“ Прича, прича, ни ваздух не узима... Кажем јој – стоп!... Ма, какви... Дам јој бонбону, мислим – стаће, али она и даље прича. И, шта ћу, него јој узем бонбону... Е, тада је престала да прича. Само је кратко упитала: „Зашто?“ А ја кажем: „Прекорачила си брзину. Улетела си говорећи сто на сат, а у насељеном месту је дозвољено педесет. И, то мора да се казни!...! Ти се уопште не разумеш у саобраћајне знаке!“ Она каже: „Ко каже? Размем се...!“ А ја кажем: „Па, да видимо! Шта значи овај знак?“ – и покажем јој опет онај знак стоп! А она каже: „Стоп! То значи да морам да станем“. А ја кажем: „Тачно!“ – и дам јој бонбону, па је питам: „А где прелазимо улицу?“ А она каже: „Тамо где нам је најближе!“ А ја кажем: „Погрешно! Тачан одговор је – на semaфору или пешачком прелазу!“ – и узем јој бонбону, нормално. А она каже: „Их! Узимала давала!“

А ја кажем: „Није узимала-давала него мора да се зна. Пружам ти још једну шансу: Која боја на семафору значи да обавезно морамо да станемо?“ А она каже: „Их, то зна и бицикл! Црвена!“ Тачно! Заслужила је бонбуну... Морамо да пазимо у саобраћају, другари, видите како аутомобили јуре... Опасно је, свашта нама се може догодити... Кажем ја то и њој, и кажем да сада може слободно да иде где год хоће, али она каже да је дошла јер има проблем: Боли је стомак, каже, глаши се да није

Гоцили-Боцили која ѝрича сѣо на сайѣ

упала слепог црева јер не сме да иде код лекара, па не знашта да ради! У, то мора да је опасно, кажем, јер су јој уста и образи већ постали браон... А она каже да јој је то од – чоколаде! Какве, питам је , а она ће мени – са лешником и сувим грожђем, и то од триста грама! Целу је смазала! Оно-ооооолику чоколаду, и то од једном! Замислите...! Целу...! И боли је stomak...! И плаши се да није слепо црево...! Па – није.

Кажем јој да не треба да брине, али јој за сваки случај, ако је слепо црево ипак заболи, дам и овај рецепт:

Кад те слепо црево боли
нек га доктор оперише,
боцне, сецне па превидје –
слепог црева нема више!
После само петнаест дана,
кад се лепо опоравиш,
настављаш да живиш исто –
несташлуке старе правиш!

То је баш био један шашав дан! Од главе до пете!

Само што је Гоцили-Боцили срећна одјурила,... ма кави уђе – дојури један **Урош Стојилковић** кога зову **Уку**, и гунђа ли гунђа: „Ово није град, ово је лудница... И коме све не дају дозволи, ја не знам... Свако вози... Добар дан...! Јесам ли закаснио...?“ Ниси, кажем, ако си кренуо на време – само ако знаш где си кренуо, и понудим га да седне. И седне он – на сред ординације. Каже – да се не завлачи...! А ја кажем: „А други пацијенти да вас заобилазе... Као када се нек тако паркира на тротоар, па пешаци морају да иду улицом...“ – и дам му бонбону! А он каже: „Шта им фали...?“ А ја кажем: „Пролаз... Троторар није за паркирање...! Осим ако немате неку посебну дозволу“ – и узмем му ону бонбону. А он каже: „Немам, али имам чланску карту за библиотеку!“ А ја кажем: „То није дозвола коју тражимо...!“ – и дам му бонбону јер волим када је неко члан библиотеке. А он каже: „Баш вам хвала...!“ и почне да је одмотава. А ја кажем: „Чекај...! Прво ми одговори на једно питање да видим да ли бонбону смеш да поједеш одмах, или да сачекаш до сутра. Ево питања: Када пешак може да пређе улицу на семафору?“ А он каже: „Зна се: само када је зелено за пешаке, а када је црвено не сме да се прелази ни-ка-да!“ А ја кажем: „Имам још једно питање, ако хоћеш да освојиш још једну бонбону.“ А он каже: „Може...!“ А ја кажем: „Како се зову она испупчења преко улице, постављена су најчешће близу школа?“ А он каже: „Лежећи полицајци. Због њих се мој комшија стално љути. Каже, да је он нека власт, он би поставио те лежеће полицајце не за аутомобиле него за децу, да њих заустављају јер из школе излећу као муве без главе. А када почну да прелазе... Иду, па иду, па иду, па иду...“ А ја кажем: „А како деца да пређу улицу?“ А он каже: „То сам и ја питао, а комшија је рекао да би он правео школе тако да у њих иду само она де-

ца која живе на тој страни улице на којој је школа!"

И тако бисмо ми ћаскали ко зна колико, али сам морао да одем до чика Стеве пекара, обећао сам да ћу му помоћи да искриви кифле... Нешто се побуниле па се само исправљају, више личе на штапиће него на кифле... Почеле муштерије да га избегавају, па, рекох, да му помогнем... Дам, зато, Укију још једну бонбону, а он ће ти мени: „Докторе, ако бисте само хтели да ми гвирнете у грло, нешто ме гребе, бојим се да су крајници а ја се плашим крајника... Мислим, плашим се операције...” Кажем му да зине – он зине! Погледам, а грло црвено. Али нису крајници... А јесте нешто... Замислим се кратко, а кад год се замислим ја бацим поглед кроз прозор, и видим...! Луле! Ледене луле... Погледам Укија, а он савио главу... Видео је да сам – видео. „Да ниси, можда...?” „Јесам...” – мрмља, и не чека да кажем шта – „Обожавам ледене луле...! Замислим да су шећерне луше, па их стрпам у уста...” „... и после те боли грло, и сви те грде, и треба!” – кажем, и не чекам да он заврши своје – “Значи, то је – то! Нису крајници!”

И тако решимо проблем, али му ја, за сваки случај, дам и један рецепт за крајнике:

Кад се крајник узјогуни,
па те гребе, па ти смета,
постане ти одмах јасно –
од њега је само штета!
Немаш чега да се плашиш,
зато – брзо код лекара,
да га он у ред доведе,
и проблеме да не ствара.

* * *

[illegible]

Ваш Др Декси

Дечји бес

*Дете вршиши без разлога, ваља се
по погледу, шутира све пред собом...
Шта да радимо, како да га сми-
римо...?*

Пише: Слободанка Радосављевић

Дете може да испољи такав бес, да родитељ остане збуњен и осети се беспомоћним у насталој ситуацији. Посебно ће се осећати неугодно ако се догоди да дете испољава силину беса у друштву одраслих, у специфичним ситуацијама попут слава, рођендана, дружења... Овакво понашање деце очекује се у периоду развоја око треће и четврте године, и то је најчешће пролазна фаза. Важно је да родитељ зна како да схвати такво понашање и како да се снађе, да реагује.

Зашто дете бурно реагује?

Дете открива себе – своје ЈА, истражује своју околину, жели да одлучује, да испољава своју вољу на себи својствен начин, поставља захтеве који најчешће не одговарају родитељу, испољава нова интересовања, поставља циљеве и бори се да их оствари.

Како реаговати када дете не може да контролише своја осећања беса?

Немојте да реагујете одмах, правите се да то не примећујете.

Не вичите јер дајете лош пример.

Кришом погледајте да се не повреди.

Не шаљите га напоље, а ако баш морате – изађите заједно.

Понудите детету промену активности са новим садржајима.

Када се смири – разговарајте. Приђите му, реците да схватате зашто је бесно,

Слободан Срђић

да сте и ви имали сличан проблем када сте били мали, али сте тог тренутка морали да одложите своје намере и жеље за неки други пут.

Детету не треба допустити да ради шта и како хоће, да испољавањем беса дође до жељеног циља.

Како да родитељ спречи изливне беса код детета?

Веома тешко, скоро да је немогуће.

Родитељ мора да предвиди неке провоцирајуће ситуације.

Треба да познаје своје дете и да га уважава.

Да му разумно поставља захтеве.

Дете треба да осећа да је родитељу оно важно.

Родитељ треба да разуме осећања детета.

Да буде доследан – мора да постави јасне границе између онога што дете сме и не сме.

Родитељ не сме да попусти у најезди већих захтева детета. Малим захтевима треба некад и попустити јер ће то ојачати његову самосвест, али је важно да се на време препозна и издвоји битно од мање битног.

Како реаговати у специфичним ситуацијама?

Када у кућу неко долази, када се нешто ретко догађа, када је нешто само одраслом битно, мењам ритам живота у породици и догађа се да се деца узнемире и реагују на себи својствен начин – пркосе нашем занемаривању њихових потреба и интересовања, тренутном заузетости и опседнутости другим, важнијим садржајима.

Зато, не треба мењати организацију дечје игре нагло и без већег разлога.

Разлог сопствене нервозе не треба тражити у тренутном нeredу због дечје игре.

Не треба играчке којима се тада игра склањати нагло и без објашњења, детету треба понудити неко друго место и неке друге садржаје, и то тако да се придобије његова сагласност.

Изливи беса не морају да значе да је ваше дете безобразно и невоспитано.

Да бисмо разумели бес свога детета, требало би чешће да се запитамо: да ли смо и ми одрасли кадгод бесни и зашто?

EURO AGENT plus
travel agency

TEL: +381 26 642 730
FAX: +381 26 642 731
MOB: +381 62 282 575
MOB: +381 63 7 105 175
E-mail: euroagentplus@sohosistem.net, www.euroagentplus.co.yu

TC DANUBIUS,
KARADORDEVA 12, LOK. 142
SMEDEREVO, SRBIJA

Кализија – собни биљни лек за XXI век

Пише: *Верица Алексић*

У народној медицини препарати од **кализије** – домаћег жен шена, примењују се код болести желудачно-цревног тракта, жучне кесице, слезине, а такође и против бронхијалне астме, плућних болести, алергије, па чак и малигних обољења. Сматра се да средства на бази ове биљке смањују или елиминишу болове различите локализације, смањују свраб, потпомажу зарастање рана, и ожилжака, опекотина, убоја и прелома, лече дерматитис, лишај, старе ране и цистозне формације.

Запажено је и мноштво случајева излечења од алкохолне и никотинске зависности после куре узимања препарата од кализије. Најспектакуларније резултате показала је у терапији импотенције, климатериног синдрома, грипа, депресије, ORL обољења, херпеса, хипер- и хипотоније, парадонтозе, дијабетеса, сниженог имунитета и тд. Овај „кућни доктор, како га са љубављу зову сви који су се уверили у његове лековите моћи, може се узгајати и код нас, у домаћим условима.

Ипак, иако је тренутно ова биљка у свету изузетно „in“ не би је требало сматрати исцељујућим средством од свих болести на свету и користити у већим количинама од прописаних. Уз све комплименте и невероватне резултате који се уз њену помоћ постижу, важно је имати на уму да се терапија овим биљним сред-

ством може почети само после консултације са лекаром који прати и познаје ваше здравствено стање. Чак и народни видари, који су разрадили схеме употребе кализије, упозоравају да нема гаранција да ће лечење овим средством гарантовано помоћи свим особама које га употребљавају. Јер, лечење се одвија уз помоћ одређених хемијских једињења и процеса који се дешавају у сваком организму на индивидуалан начин.

Фитотерапеутска својства кализије заинтересовала су научнике још средином прошлог века, а резултати испитивања су показали да се у њеном соку налази већа количина биолошки активних средстава, које коче развој малигних ћелија. Наравно, ово деловање може имати и негативна својства, која медицина назива побочним ефектом.

У Русији су ова истраживања почетком осамдесетих година изведена у Иркутску, на Медицинском институту, под руководством познатог професора Семјонова.

Доказано је да кализија делује фитотерапеутски захваљујући обиљу биоактивних твари, али примећене су и неке неповољне реакције организма, као што је оштећење гласних жица, алергички осипи на кожи, посебно код особа ослабљеног имунитета и са наследним склоностима ка алергији. Управо зато је необично важно да се пре употребе ове биљке обавезно консултујете са лекаром специјали-

стом алергологом и својим лекаром који вас добро познаје.

Лековита својства кализије се објашњавају присуством био-активних супстанци из групе флавоноида и биљних (нешкодљивих) стероида. Осим тога, у њеном соку откривени су важни елементи, као што су гвожђе, хром, бакар и тд.

Флавоноиди су група биоактивних једињења, са врло широким дијапазоном примене. Ове материје које се налазе у кализији имају витамин Р. Смањују крстост крвних судова, имају седативно дејство, појачавају дејство витамина С. Осим тога, делују противупално, потпомажу зарастање рана и опекотина. При унутрашњој употреби показали су се врло ефикасно као помоћ у терапији чира на желуцу и дванаестопалачном цреву, као стимулатор секретије жучи и као антитуморно средство. У соку кализије налазе се два типа флавоноида: кверцетин и кемпферол.

Кверцетин је врло ефикасни антиоксидант, диуретик и спазмолитик, примењује се код алергија, хеморагичне дијатезе, капилара који лако пуцају, бубрежних болести, реуматизма, као и код неких срчаних, очних и инфективних обољења.

Кемпферол очвршћује крвне судове, делује тонизирајуће, има противупално дејство, изводи штетне материје из организма и јак је диуретик. Примењује се за лечење најразличитијих упалних обољења и поремећаја у раду уринарног тракта.

Стероиди који се налазе у саставу биљке зову се фитостероли. Они испољавају естрогену активност, а уз то делују и антибактеријски, антисклеротично и антитуморно. Фитостероли се примењују код малигних обољења, као и код терапије простате, ендокриног система и код оремећаја метаболизма. Технологија примене препарата од златног брка је прилично једноставна и не захтева посебне услове. За сваку врсту препарата треба користити управо оне делове биљке који су наведени у рецепту.

Уље

Уље кализије се користи за терапију кожных обољења, као и у случајевима артритиса, артроза и за све врсте масаже. За справљање уља примењује се сок од листа и стабла, као и уситњени изданци биљке.

Рецепт 1: Од свежих листова и стабљике цеди се сок, а остаток се суши, ситни, прелива маслиновим уљем, и оставља да стоји 3 недеље. Потом се процеди кроз газу и чува у затвореној тамној посуди од стакла на прохладном месту. **Рецепт 2:** „Бркови“ биљке се уситне и ставе у ватросталну посуду, прелију биљним уљем и све се стави у пећницу загрејану на 40 степени Целзијуса на 8 сати. После тога, уље се цеди кроз газу и прелије у стаклену боцу, најбоље од тамног стакла. Preparat се чува на хладном месту.

Биљка Зечји брк

Маст, помада

Маст од кализије која се припрема на основи неког дечјег крема, вазелина или масти, користи се као помоћ против убоја, модрица, рана које тешко зарастају, промрзлина, као и различитих кожних обољења. Као и уље, може се користити код артритиса и за масажу.

Рецепт 1: Лист и стабло биљке се уситне, изгњече и помешају са вазелином или машћу у размери 2:3. Добијену маст држати на хладном месту у посудици од тамног стакла. **Рецепт 2:** Исцедити свежи сок од биљке, помешати га са кремом у сразмери 1:3 и чувати у посуди од порцелана или стакла на прохладном месту.

Алкохолатуре, чајеви, одвари

Алкохолатура кализије се, у различитој концентрацији, користи за чишћење организма, као и за лечење остеохондрозе, полипа, фиброма, миома, обољења дисајних путева, међу њима и ТБЦ и астме. За припрему настоја користи се цела биљка као и њени бочни изданци, који су зглобовима подељени на коленца. **Рецепт 1:** 30-50 коленаца биљке се уситне, ставе у

посуду од стакла и прелију литром водке. Оставе се да стоје 7 – 15 дана на тамном месту, уз свакодневно мућкање. Кад настој добије тамнољубичасту боју треба је процедити, прелити у боцу од тамног стакла и чувати на тамном месту. **Рецепт 2:** Бочна стабла и лишће уситнити и ставити у посуду од стакла, прелити водком. Оставити да стоји 12 – 15 дана на тамном месту, уз повремено мућкање, а онда процедити и држати у тамној боци на хладном месту.

Чај

Чај од кализије се користи код панкреатита, дијабетеса, обољења желудачно-цревног тракта, као и за чишћење организма. За његово справљање користе се листови који нису краћи од 20 см. **Рецепт 1:** Један лист златног брка се стави у керамичку или ватросталну посуду, прелије литром кључале воде и остави да стоји 24 сата. Затим се процеди, прелије у посуду од тамног стакла и држи на прохладном месту. **Рецепт 2:** Један лист се уситни, стави у термос, прелије кључалом водом и остави се да стоји 5 – 6 сати. Остало је исто као у претходном рецепту.

Одвар, уварак

Одвар кализије се користи код болести јетре и желудачно-цревног тракта, за извођење шлаке из организма, као и за заштиту од инфективних болести и прехладе. Примењује се и за лечење алергије и кожних обољења. За справљање одвара користе се сви зелени делови биљке.

Рецепт 1: Лист и стабло се уситни и стави у нову, емајлирану посуду, прелије се хладном водом и постепено загрева до кључања (али не треба да проври). Затим се остави поклопљено да стоји 6 – 7 сати, процеди се и прелије у стаклену боцу која се држи на тамном и хладном месту. **Рецепт 2:** 20-30 коленаца биљке се уситни, прелије кључалом водом, доведе до кључања – али не остави да кључа – остави да стоји 10 сати. После тога одвар се процеди, прелије у боцу од тамног стакла и чува на прохладном месту.

Упозорење: не препоручује се самолећење, а пре корисћења било ког фитопрепарата претходно се обавезно морате консултовати са својим лекаром и фармацеутом.

POLIKLINIKA „VUJOVIĆ”

UHO – GRLO – NOS dr A. Vujović

ORTOPEDIJA dr Z. Vujović

FIZIJARIJA dr Đ. Stanković

NOVO U POLIKLINICI: AKUPUNKTURA

NA NOVOJ LOKACIJI KOD BIROA ZA ZAPOSŁJAVANJE

Smederevo, Vojvode Glavaša 5

tel: 026/613-010, 064/123-28-12, 064/13-93-653

www.poliklinika-vujovic.co.rs

На стази оздрављења

Смерево је њен родни њива, и велика љубав којој се увек радо враћа. После завршених студија, најпре је радила у смеревској Железари, као њен стипендиста. После девет година зајослила се у „Јуџоменталу.“ Стољотрговински њослови ове куће љружили су јој љрилик у да ради у Енглеској, Москви, на Блиском Истоку... Посао ју је одвео у многе земље света где је имала љрилик да љпозна многе људе и обојати свој живот. А онда је стигла шокантна вест.

Зорица Радојевић-Иваниш је прву операцију имала 1999. године, а дијагноза је била – канцер леве дојке. После првог шока, ипак је схватила да то и није тако страшно, али да је довољно озбиљно и да зато мора да мобилише сву своју енергију, како би пронашла најбољи пут ка излечењу.

Мотив да напишем књигу *На стази оздрављења* јесте моје позитивно искуство. Тачније, моја огромна жеља да свима који су се сусрели са раком помогнем да кажу себи – имам снаге и могу да се изборим са овим озбиљним проблемом. Моја порука је: прихвати болест, јер само тако можеш да пронађеш пут ка исцељењу. Не треба трошити енергију на непотребно преиспитивање: зашто се то баш мени догодило. Оног тренутка кад се догоди озбиљна бо-

лест, човек треба максимално да се посвети себи и да верује да су чуда могућа. Нема неизлечивих болести, има неизлечивих људи.

Болести су наша учитељица

Током лечења имала је прилике да сретне многе болеснице, и кад год је у њима препознала велику бол, схватила је да су лоше прогнозе за излечење таквих људи. Отишле су две њене драге познанице које нису имале снагу да препознају да је тако озбиљна болест само велики изазов.

Професор Владета Јеротић каже: болести су наша учитељица. Ја сам имала снаге то да препознам и ево, биће сада седам година од моје прве операције. У међувремену су уследиле још две. На срећу, хистопатолошки налаз је – бенигно! То приписујем начину лечења. Осим тога, важно је и што сам прихватила методе лечења савремене и класичне медицине. Одмах сам почела да тражим у литератури и шта каже алтернативна медицина, када је реч о канцеру. Данас верујем да и савремена и алтернативна медицина могу само заједно да дају најбоље резултате.

Пошто је једно време радила у Москви, сазнала је да Руси имају Институт алтернативне медицине, и да је код њих нормално да вам лекар препоручи како да се лечите, често препоручујући комбинацију класичне и алтернативне медицине. Код нас је стекла сасвим другачије искуство.

Морам да признам, код нас на Институту за онкологију и радиологију, лекари нерадо говоре о алтернативној медицини. Чини ми се да не воле ако пацијент каже да се лечи и на такав начин. Мада, човек мора да буде опрезан које ће савете из алтернативне медицине да примени.

Књига не даје рецепте за излечење

На самом почетку књиге „На стази оздрављења“ аутор Зорица Радојевић-Иваниш оградају се и каже да њено образовање није медицинско. У књизи она говори искључиво о свом искуству.

Не дајем рецепте, али предлажем да свако мора да ради на себи. Оног момента када се тако озбиљна болест догоди, ето прилике да се мењамо на боље. Ишчитавајући литературу закључила сам да после хемио и радиотерапије треба очистити организам од токсина. Гладовање јесте добар начин да се то и учини. На тај начин избацила сам из организма велике количине токсина добијених радио и хемио терапијама. Гладовала сам најдуже 42 дана. То сам одлучила када су на мамографском снимку констатоване малигне промене и на другој дојци. Хирург је у првом тренутку претпоставио да су промене малигне. После хируршке интервенције резултати су показали да је промена бенигна. Верујем да сам помогла себи управо тако што сам гладовала, мада сам примењивала и друге методе алтернативне медицине.

После неколико година констатоване су промене и на лимфним чворовима. Лекари су поново посумњали да су промене малигне. Није пристала на хемиотерапију, а резултати после операције показали су да је била у праву. Хистопатолошки налаз: промене бенигне.

Ово је порука свима онима који су у дилеми да ли да иду лекару – обавезно треба да се обрате хирургу који ће да утврди да ли су промене малигне или бенигне. Тек након прегледа могу да примењују одговарајућу терапију!

Драган Павловић

POLIKLINIKA ĐORĐEVIĆ

Vaše zdravlje, naša briga

Dr Slobodan Stojanović, internista i
V.M.S. Borjana Manić

LABORATORIJSKE ANALIZE RADE SE
NA NAJSAVREMENIJIM APARATIMA

- **DIJAGNOSTIKA
ULTRA ZVUKOM**
- **INTERNISTIČKI**
- **GINEKOLOŠKI**
- **UROLOŠKI PREGLEDI**

Dr Ljiljana Đorđević, specijalista kliničke
biohemije i transfuziologije
i Marija Pavlović, diplomirani biohemičar (levo)

LABORATORIJA

- **HEMATOLOGIJA**
- **BIOHEMIJA**
- **HORMONI**
- **TUMOR MARKERI**

Sim od poverenja

Smederevo
Knez Mihajlova 89a
Tel: 026/ 231-085
026/617-793
e-mail: poliklinikadj@nadlanu.com

Стевине посне бобове пиктије

Да ти кажем, синовац: ово за кризу што причају – то за нас не важи. 'Ел знаш зашто? Зато што ми умемо од ништа да направимо нешто, и то да ваља. Умемо ми и од оно што ваља да направимо да буде ништа, ал' то свако уме. Знаш ти да су нас задевали да смо цревари: Јагодници – ћурани, Шапчани – чивијаши, Крушевљани – чарапани, Чачани – пројари, а ми Смедеревци – цревари. А 'ел знаш зашто. На наше пристаниште некад се много трговало, долазиле лађе, било сила народа свакојаког. Сваки кој је 'тео да заради, долазио на пристаниште. Тако и касаци долазили и одма ту клали стоку и продавали, а купци товарили у лађе и носили... Нама остављали само цубок, репови, длакави папци и уши, то је била за њи поган. А наша сиротиња – да се побије. Е, тако они трговци видели ту ситорињу како развлачи цубок, па нас прозвали – цревари, тели да се ругају, а не знају да црева нису само црева него – цревца, а то кад се баци на жар то ти је специјалитет! Од репови, уши и папци кад се обријају правимо пиктије које се у свет не праву. То ти није само јело, него и лек. Са бели лука кад се у њи мете, нема зими да се разболиш и бос да идеш... Ал' и у зиму има среда и петак кад се пости, а ондак се не једу те него једне друге пиктије. Бобове. Са'ћу ти испричам како да и направиш, ако оћеш и ако имаш време. Унеш прво боб... Питај на пијац ди продају пасуљ, ал прво да гледаш па кад те питају шта оћеш а ти кажи да тражиш боб па ако има ће ти да... Оће сељак да зајебава. Једна млада дошла да тражи роткице а он јој продо цвеклу. Питам што, каже – да научи! Кад узнеш боб, пола кила више ти не треба, ти га потопиш у ладну воду. Оставиш тако да преноћи и да му кожица омекне, зато што мораш да га ољуштиш. Испери га лепо под чесму и љушти. Свако бобово зрно мора кроз руке да ти прође. Јесте мало пипаво и досадно, ал се исплати јер су ти бобове пиктије специјалитет што га нема...

Кад зрно ољуштиш, а ти га и раздвој надвоје да избациш гагрицу ако има, јер она оће на боб. Кад си све то тако лепо очистио, узнеш боб па га под чесму опет лепо испереш, да се бели ко млеко. Онда га метеш у ладну воду, посолиш, метеш два-три листа лолбера и седам-осам зрна бибера, и ставиш на шпорет да полако крчка. Да знаш да ће ти избацује пену, ал њу скидаш са кашику и бацаш... Немој на јаку ватру да ти буде и да ври, него да се крчка... Незгодно је што мора да се кува у отворену шерпу, па кој није навик'о њему ће да тукне, ал мене не смета... Воду му доливаш док не почне да се распада, а кад почне онда више не доливаш него извадиш лолбер и пустиш да се кува све док се скроз не распадне. Ондак узнеш и сипаш зејтин, још мало посолиш ако треба, и склониш с ватре па – мутиш... Мутиш га да се скроз уједначи, ко кад правиш пире, можеш и са миксер а ја мутим са виљушку... Онда га оставиш да се мало одмори, таман док очистиш главичицу бели лука, ко за оне праве пиктије, исто тако исецкаш на ситно, и њега сунеш у боб и још мало умутиш. Ондак то сипаш у плек ел ђувеч, а можеш и да разлијеш у тањира – ко и оне пиктије, и оставиш да се олади. Може и у фрижидер да се мете, да одстоји до сутра да се лепо стегне. Кад оћеш да јеш, а ти узнеш и мало и засечеш са нож, ал не скроз дубоко него до пола, па угрејеш две-три кашике зејтина, на њега бациш чен исецканог белог лука, додаш кашичицу алене паприке а ако волиш да љутне метеш и мало туцане, и са то прелијеш пиктије. Да и украсиш! И онда јеш! Са шта ће и заливаш, то је твоја воља, ал ти бобове пиктије иду и са ракијицу и са вино и са пиво, а за децу са сок... То обавезно да пробаш, ако ниси... Ел ме подсети кад оћеш опет да ти причам, па ћу да ја направим, само треба да одем на пијац да и купим, па ме подсети мало рањије...

Врља is absent

Прича прва

Who is absent*? Jahijevic Sabri is absent... Знали смо, мали пагајичићи (упс, плеоназмић) говорити кад год Сабрија није био у школи, а кад нас наставник Енглеског пита:

- Who is the monitor?
- I am the monitor!
- Who is the monitor too?
- I'm the monitor too!
- Who is absent?

– Jahijevic Sabri is absent! – подбоден у ребра неко од другара је одговарао, као да је то тако нормално, и као да се тако прича **енглески**.

– Ту сам, бре, куме! – на опште изненађење, виши од нас за главу, бркатији од нас за бркове, још у том петом разреду, јављао се Сабрија понекад, кад је стварно ту.

– Сабрија! Ту си! – и наставник се чудило – Па где си ти претходних месеци?

– Правили смо **кучу**, па ме тата није пуштао у школу.

Глупави кикот нас безбрких, кад се може бити голобрад ваљда може и безбрк, није умањивао наше нејасно, али ипак – поштовање према Сабрији који са татом прави **кучу**, док се сваки наш пословни однос са татом завршавао обећањем да ћемо прочитати лектуру ако нам да за сличице, и за Загора.

Он је, ето, још тад направио своју кучу. Ја, видиш, нисам... Још увек... Кат тад **чу**.

Следећих дана му, у својству капитена, понудим да буде бек у нашем школском тиму. Па, сад... Било је и других... и грубљих... ал' ваљда због страха од тих његових бркова, нико у налету ка голу није могао да га пређе.

Зауврат ме позвао да дођем код њега. У **кучу**! Циганску!

Нисам рек'о **чалету** и кеви, мада мислим да су ме провалили кад сам казао да идем на Обилце да скупљам старе новине и флаше, к'о да тамо ишта има за бацање.

– Видиш – рече Сабри – то смо летос направили, има доле и подрум и кромпир, **очеш** да ти испржим?

– Нећу, нисам гладан – рекох гледајући, пун предрасуда, да л' на чаши, коју држим у руци, има неких флека.

– А види ово – рече вадећи из кутије за ципеле неке паре, цаба да кажем колико, то су тада за мене биле тек неке новчанице, црвене, са коњима и нулама. – То је јутрос дон'о Врља и каз'о мом **чалету**: „На ти ово, дај жени и деци, много си се синоћ **напијо**, све си ми гур'о у виолину, немој куме више тако, не ваља ни та ракија тол'ко. Мора плата да се донесе кући.”

Чале плак'о и љубио га.

Прича друга

Тад сам био пети разред. Значи, нека осамдесет прва, друга... Било пара и плате за остављање по кафанама, кажу старији. Мени се тад оно име Врља урезало као нешто што је добро, велико, као Тврђава. Као кад **сиђеш** у град па си сигуран да ништа лоше не мож' да ти се деси. А већ следећег лета су ме пуштали самог да **силазим** у град. Огледао се услут у излогу „Савремене Администрације” и обавезно са задње стране оног паноя Биоскопа „Светлост”. То је била последња прилика да се средим пре него што код „Мимозе” зароним у корзо, па се спустим до „кругова” – тадашње фонтане која није, као ова, личила на саркофаг – да покупим другаре и кренемо у бесомучну шетању Улицом Краља Петра... Пардон, тада се звала – Маршала Тита. И сваки пут кад прођемо поред кафане Пошта видимо кроз велики излог исту слику: неколико столова, неколико матораца, неколико кубика дима, и један господин... У белој кошуљи, са виолином.

– То је Врља! – гуркао ме другар.

Било је, тако, неких ликова чије смо име стално слушали у младости а нисмо знали како изгледају: Боле Шиш, Рашета, Чонги, Бода...

Миодраг Радуловић – Врља

– А, значи, то је тај! Чуо сам за њега... Боже, како им није досадно свако вече овако да седе...?

Прича трећа

– Боже, како им није досадно свако вече овако да шетају...? – говорили смо за столом у Пошта моји другари и ја двадесетак година касније, гледајући кроз излог тек изгледе смедеревчиће како по стоти пут оверавају Улицу Краља Петра, (да, сад је већ Краља Петра), не би ли опет срели **њега** или **њу**. Око нас неколико било је и неколико кубика дима, а поред стола – исти онај господин... У белој кошуљи, са виолином.

Неке ствари се заиста мењају. Неке...

Врља, не. Он је увек био господин у белој кошуљи, са виолином. И то, не само у Пошти. Није било смедеревске кафане у којој није ординирао. И не само кафане. Наступао је и по кућама... Кад год се друштво умори од пијаних прича, или се злокобни дим политике надвије над славским столом – „Еј, људи, ајд' зовемо Врљу!” Довека ће остати мистерија како су га налазили у време кад није било мобилних телефона. И откуд свима Врљин фиксни? И откуд Врља код куће кад је вазда био у кафани, на послу. Или на путу до и од кафане, носећи у коферу свој срп... и чекић. Виолину. И носећи на себи бреспрекорно опегану белу кошуљу.

Зашто увек у белој кошуљи? Због поштовања гостију, драги **грандовци**. На шта ли ће личити то ваше нојево перје и роза свилене кошуље за двадесет година? На шта личи и сад?

– Чекај, Врља, ево још само рукави! – говорила му је жена Милица, док је он журио да што пре стигне, да га не чекају дуго, да не љути госте, или домаћине, зависи од тога дал' то вече наступи јавно ил' у кући.

Пеглала му је Милица знајући да његова виолина храни и си-на Живорада и три ћерке – Мирјану, Снежану и Зорицу. Пеглала му је пола века, испраћајући га у кафану. Нешто не пише о таквим женама у „Дневнику Бриџит Џонс”, ја чит'о. Ал' добро, сад...

*absent = одсутан, енг.

Ни мушкарци нису бољи. Истих тих пола века клели су се у Врљу. Надметали причама ко је луђе кафанско вече вече имао са њим, како је Врља знао *ону њихову* песму и како је *само за њих* свирао „На Ускрс сам се нано родила“, иако је иначе не свира, много му тужна. Их, колико су му само пара *они* оставили! Скоро да нема одраслог смедеревског мужјака који *познанством с Врљом* није доказивао своју величину и успех. А, опет... На сахрањени, пре неки дан, од *свих тих* дошло му само неколико. Не, у реду је, не замеравам. Мора да многи важни послови не би били завршени без *њих*, мора да би што-шта без *њих* стало, па нису стигли? У реду је, поштено су му платили кад је свирао. Платио је и он поштено – живео је са нама. Чист рачун – дуга љубав. И квит! Оних других, правих, било је много више.

Епилог

Пишем ово да одгодим смрт **Миодрага Радуловића – Врље** (1934–2009). Пишем, а непријатно ми је јер се нико званично од мене није сетио да обавести грађане да су остали – без дела града! Без своје битне одреднице! Не би они видели ни да им се тврђава сруши, шта мари, ионако је стара... Пишем ово да га неко случајно не позове кад му затреба виолина, а затребаће, плачљив смо народ... па да чује да *корисник тренутно није доступан*. Тренутно? Бојим се да је то трајнији проблем. Врља is absent.

Горан Јовишић

Три врсте рукомета

Једна пожућела фотеографија из албума Будимира Симојановића, некада популарног чика Буда, наставника физичког васпитања у смедеревској Гимназији, вратила нас је у време када је „сјајна дама” – Хазена, претеча данашње рукометне, боравила у Смедереву.

Пише: др Миодраг Симић

Хазенашнице „Ђурђа Смедереваца” и „Викторије” из Пожаревца

Хазена – женски рукомет

Далеке, 1927. године студенткиња **Драгана Прокић** пренела је у свој град „лоптање” којим су се одушевљавале младе Београђанке. Одмах је при Фудбалском клубу „Ђурђа Смедереваца” оформљена секција **хазене**, а прва утакмица одиграна је 28. августа 1927. године са хазенашицама пожаревачке „Викторије”. Спортску част Смедерева на тој утакмици браниле су сестре Сека и Драга Прокић, Јованка Цветковић, Цана Грујић, Берт Крстић, Каја Ђирић, а на голу је била Сплићанка Изолда Широла. С обзиром да Смедерево није имало стручног тренера, из Београда је долазио брачни пар Бугарски – муж да тренира фудбалере, а супруга хазенашице. И за тренинге и за утакмице коришћена су два игралишта – **Црно пољанче** у Немањиној улици и фудбалско игралиште **Дудара** на Царини. Утакмице су играли са хазенашицама из Београда који је имао 6 екипа, из Пожаревца, Смедеревске Паланке и Јагодине. Клуб је престао да постоји 1931. године када су играчице завршиле школовање у Гимназији, и више није обновљан.

Средњошколац – клуб великог рукомета

У јесен 1949. године основан је Рукометни клуб „Средњошколац”, односно екипа **великог рукомета** који се играо на

фудбалском игралишту. Њу је основао и тренирао већ поменути чика Буда, а играли су овдашњи гимназијалци. Одиграно је и неколико утакмица, а клуб је престао са радом 1951. године када су играчи положили велику матуру. По сећању Романа Бруја, осим њега велики рукомет су још играли Добривоје Бијанић, Живорад Васиљевић, Видоје Прогић, Александар Вујичић, Верољуб Петровић, Стеван Чолић, Борислав Матковић, Коста Атанацковић, Небојша Јокић – Штука, и голман Љубомир Радојловић.

Играчи великог рукомета Смедерева и Новог Београда

Оснивање омладинског рукометног клуба „Будућност”

У Србији је 1952. године дошло до преласка са „великог” на „мали” рукомет који ће се неколико година касније једино и играти. Већ следеће године рукометна лопта почела је да одскаче у дворишту смедеревске Гимназије, опет захваљујући неуморном чика Буди који у дворишту Гимназије гради прво рукометно игралиште, организује стручне семинаре, тренира школске екипе... Смедеревска омладина масовно прихвата нови спорт, а средње школе и радне организације оснивају рукометне секције и клубове. На иницијативу Општинског комитета народне омладине, 5. септембра 1958. године основан је први рукометни клуб у Подунављу који је добио име Омладински рукометни клуб „Будућност”. Први председник је био Драган Илић, техничар из Железаре, секретар Томислав Вучићевић, благајник Марија Штерлинг, а чланови управе Небојша Којчиновић и Југослав Луковић.

На скупштини је прочитан позив Рукометног савеза Србије за учешће представника Смедерева у такмичењу Београдске зоне. Месни ривал „Фаграм” оспорио је право учешћа новом клубу, због чега је одмах сутрадан у дворишту Гимназије одиграна утакмица између ова два клуба. У премијерној утакмици пред препуним игралиштем рукометаши „Будућности” забележили су прву, минималну али заслужену победу резултатом 19:17. Освајањем првог места у Подунавској зони рукометаши су остварили право да се, путем квалификација, боре за улазак у највиши ранг – Прву савезну лигу. Турнир је одржан 1960. године у Црвенки, а екипе београдског „Партизана”, „Каблова” из Јагодине и домаћина биле су боље од младих и неискусних Смедеревца. У раздобљу дугом тачно пола века рукометаши нашег града „преживеће” многе тешкоће – више пута губитак терена, сталну беспарицу, честе промене тренера, фузије и слично, али ће стићи на корак до елитног друштва. Ипак, добили су оно најважније – „кров над главом” у ОШ „Димитрије Давидовић”. Били су и остали један од најквалитетнијих екипних спортова у Смедереву.

Рукометашки „Смедерева“ – разиђавали за Прву савезну лигу 1960. године

Оснивање женске екипе

Женска екипа ОРК „Будућност“ састављена од ученица смедеревских средњих школа основана је 1959. године, само годину дана после мушке. На крају прве такмичарске сезоне, тријумфом у Подунавској зони девојке су, попут мушкараца, оствариле право уласка у највиши ранг. Из истих разлога као и код мушке екипе, рукометашице нису постигле успех. Женска екипа пратила је судбину мушке све до 2003. године када је тадашње руководство, несхватљивом одлуком, угасило женски рукомет у нашем граду!

Ема и Макса

У историји рукомета дугој пола века са наших простора лансирано је у сам врх југословенског и српског трофејног спорта више квалитетних играча. На том врху у пуном сјају налазе се **Емилија Ерчић – Ема**, данас удата Шилевић, и **Нанад Максић – Макса**. Рукомет су почели да играју још у својим основним школама, Ема на Царини 1973. године, а Макса у ОШ „Димитрије Давидовић“ десет го-

дина касније. Њихов таленат за овај спорт брзо је уочен и они приступају РК „Смедерево“. Ема 1978. године одлази у Београд, у „Раднички“, а Макса 1991. креће њеним стопама и стиже у „Црвену Звезду“. Одмах постају стандардни првотимци. Са својим клубом Ема осваја шест првенстава, три Купа и два првенства Европе, а Макса два првенства и један Куп. Ема улази, најпре, у јуниорску, а затим у сениорску репрезентацију са којом осваја треће место у свету и злато на Олимпијским играма 1984. године у Лос Анђелесу. За репрезентацију Југославије одиграла је 70 утакмица и постигла 125 голова. У периоду од 1998. до 2006. године Макса је стални репрезентативац са 130 наступа и преко 400 постигнутих голова. Освојио је титулу студентског првака света 1999. године, затим два трећа места, такође на Светском првенству и пето место у Европи.

У зрелим спортским годинама обоје крећу пут Европе. Ема је играла у познатим екипама „Хипобанка“ и „Лицелинде“, а Макса у Словенији где са екипом „Џеља“

осваја првенство и постаје најбољи стрелац свих времена. Када је престала са активним играњем Ема се посветила педагошким радом, најпре као тренер, а сада ради као социјални педагог у Швајцарској, где је удата и има два сина. Макса се 2006. године враћа у Црвену звезду где игра једну сезону, а сада је у свом матичном клубу са жељом да Смедерево има рукомет у највишем рангу.

Без обележавања великог јубилеја

Педесет година је дуг период активности РК „Смедерево“ у коме су хиљаде младих стасавале уз рукомет и афирмисале свој град широм Србије. Сваком спортисти време посвећено спорту представља најлепши део живота кога се радо сећа. Јубилеји и служе томе да се некадашњи спортисти поново сретну и подсети на младост коју су подарили спорту. Јубиларна, педесета година се ближи крају, а садашње руководство, на жалост, ни на који начин није обележило овај велики јубилеј! Због тога то својом скромном причом чини аутор овог текста.

Садашња екипа РК „Смедерево“

Афоризми

(ВЕЛИКЕ МИСЛИ МАЛОГ РАДОЈИЦЕ)

► Пазите се људи, Ђаво носи одећу МИЛОСРДНОГ АНЂЕЛА!

► Рибе смрде од главе, а сомови досмрде кад испливају на површину.

► Србија ће у Европу да уђе кад Америка из ње изађе.

► Курта и Мурта наизменично јашу српске коње.

► Делимо се на оне који паметно мисле и оне који мисле да су паметни.

► Носе главу а мисле стомаком.

► И ја бих извршио самоубиство али не могу да дигнем руку на недужног човека.

► Брак је једина установа у којој спољни сарадници раде волонтерски.

► Без алата нема заната, рече жена мужу и оде да тражи алат.

Радојица Бецић

Хумореска

Аниматори и аматери

Хао, друштво! Сад ћу мало да се хвалим јер смо имали луд провод за мој рођендан. Жао ми је што ви нисте могли да дођете, али сви који су били, страва су се провели. Претходних година долазили су на рођенданску журку као аниматори – мађионичари, музичари, виле, вештице и клонови, али никада није било тако кул као пре неколико дана.

Кева је пронашла у новинама рекламну двојицу типова који на партијама изводе невиђени перформанс. Били смо мало сумњичави јер нисмо знали о чему се тачно ради, али чим смо их видели на вратима како смешно изгледају пали смо на под.

Људи моји, да сте их само видели са зализаном косом, обучене у неке лила и розе варијанте, па на ногама шимике гиле, и ви бисте одлепили. Они су врх врхова. Чим су проговорили на неком чудном језику, похватили смо се за стомаке.

Док су један другом свашта говорили и радили, Цеца се упишшила од смеха, али стварно! Они су се, не фолирам вас, посипали брашном, гађали тортама, поливали водом, рвали су се на поду и гађали неким папирима. То нам је био најлуђи рођендан. Баш нам је било криво кад су морали да пођу јер су имали неке обавезе. Кад су та два смешна човечуљка отишла тата је рекао да су они нека-

кви посланици, један из власти, а други из опозиције, и да су отишли у скупштину. Једва чекам следећи рођендан да поново дођу ти посланици јер су они много

смешнији и забавнији од оних досадних клонова који су за њих прави аматери.

Александар Чојирић

Јануар

На почетку године налази се – **јануар**, без обзира меримо ли је грегоријанским или јулијанским календаром, осим што ће овима другима почети 14 дана касније. И назваће ту нову годину – Српском, с правом, јер нико себи не уме да искомпликује живот као ми сами. Као доказ не треба потезате Цркву, јер по њеном рачунању времена ово је тек – четврти месец. Хајдемо, зато, о имену мало. **Јануар** је име добио од грчког *Ιανουαριος* или латинског *Ianuarius*. Тим су га именом стари Римљани назвали по свом божанству врата и улаза, сунца и светлости – Јанусу. Наши стари звали су га **богојављенски месец**, **сечањ** или **сечко** јер је зима тако оштра да – сече. У старосрпском ћемо понаћи и име **коложег**. Али, док смо ми своје називе заменили **светским**, Хрвати су их сачували и назвали **својим**, па ће за јануар раћи – **сје-чањ**, слично украјинском **сичен** или бугарском **големи сечко**. Чеси га зову **леден**, Белоруси и Пољаци **студзен**, и у свих је значење исто – ледено, хладно, студено да просто сече... Словенци га зову **просинец**, онако како њихови суседи Хрвати називају децембар...

Јануар има и један празник ког се у Смедереву само Црква увек сети: 31. јануара она чини помен на **светог Максима архиепископа Влахозапаланског**, светог Смедереваца из лозе Бранковића. Пре него што се замонашио и добио ново, духовно име, свети Максим, син деспота Стефана и Ангелине а унук деспота Ђурђа и Јерине, звао се Ђорђе Бранковић. После дужег подвига упокојио се 1546. године на овај дан. Мошти његове и сада леже у манастиру Крушедолу.

Фебруар

И у јулијанском и у грегоријанском календару **фебруар** је други месец у години. По црквеном рачунању времена је пети. А пазите – сад ово: у старом Риму **februarius** је био последњи месец у години када су се за улазак у нову припремали приношењем жртава за очишћење од грехова. Име су му Латини, као и много шта, узели од Грка код којих се звао *Φεβρουαριος*, а када је њима под тим именом ваљао, и ми га тако зовемо. Додуше, неки Срби много старији од нас звали су га **сретењски месец**, због празника Сретења који се у фебруару слави, али и **сечко**. То име је само друга половина негдашњег описног имена овог месеца као **вељи сијечањ** што би значило **велика светлост** јер је у фебруару обданица осетно дужа. Ону прву половину, **вељача**, Хрвати су усвојили као име. Бугари га називају **сечко**, Словенци **свечан**, Чеси **униор**, а код Белоруса, Украјинаца и Пољака је остао сличан старословенском називу **љути**, лаици би рекли због тога што код њих горе, на северу, **љута** зима дуже траје. То што је неке друге, неке пети а неке последњи месец у календару није једина необичност фебруара. Само он нема увек исти број дана. За такозваних **простих година** има 28, а сваке четврте, **преступне године**, 29 дана. Не питајте како, може му се.

Наградне укрштене речи

1		2	3		4	5	6	7	8	9	10		
		11			12								
		13			14							15	
16		17	18								19		
20								21	22	23		24	25
26								27					
28													
29			30										

ВОДОРАВНО: 1. Божићни поздрав, 11. Ознака Ваљева, 12. Учесници у свадби са младожењине стране, 14. Мушко име од мила, Стеван, 16. Цртани јунак из стрипова и филмова Волта Дизнија, 19. Символ талијума, 20. Фудбалски репрезентативац Италије, Луиђи, 21. Дизалица, кран, лифт, 27. Град у Италији, 28. Трговци старинама, 29. Врста першуна, 30. Политичко учење италијанског писца Никола Макијавелија.

УСПРАВНО: 1. Ознака хектара, 2. Име француског глумца и шансонера Монтана, 3. Предлог, 4. Неодлазак, 5. и 6. Отац српске духовности, просветитељства и државности, Растко Немањин (1175-1236), види слику, 7. Налепница, 8. Рејонски обавештајни центар (скр), 9. Показна заменица,

10. Иницијали ватерполисте Икодиновића, 13. Поклопац, заклопац, 14. Спојка, спојница, 15. Ирански номадски народ, 16. Део динара, 17. Библијска личност, 18. Народни назив за драги камен, 19. Густо и фино ткани памучна тканина (енгл), 22. Име књижевника Толстоја, 23. Херцеговци, 24. Скорашњи, тек спремљен (тур), 25. Право време (лат), 26. Главни град Италије, 28. Иницијали руског књижевника Јесењина.

Два читаоца која тачно реше укрштеницу добиће пригодне поклоне. Имена добитника објавићемо у следећем броју!

Аутор: Раде Јовановић

Наградни купон

Решење.....

Име и презиме.....

Адреса.....

Телефон.....

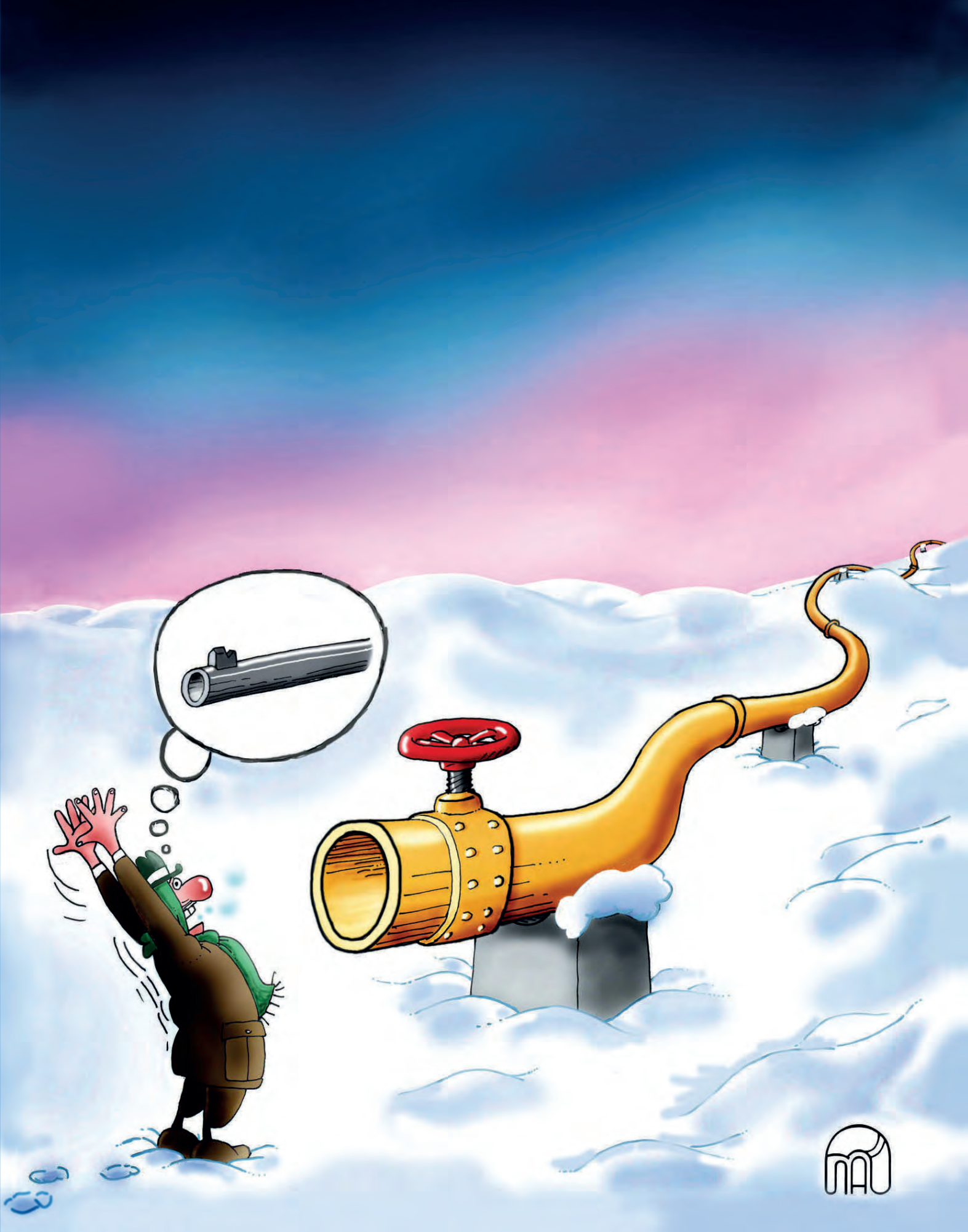
Купон са решењем укрштенице послати на адресу:

NEWPRESS, Лукијана Мушицког 131, 11300 Смедерево

Решење наградне укрштенице из прошлог броја: **СРЕЋНА НОВА ГОДИНА**

Добитници: **Марко Јовановић**, Светог Николе 22, Смедерево и **Јелена Буцак**, Кнеза Михаила 93с/5, Смедерево.

Награда је комплет новогодишњег материјала Newpress-a

БЕШЕ...

NEWPRESS

Š t a m p a r i j a

NEWPRESS d.o.o. • Lukijana Mušickog 131, 11300 Smederevo • Tel. +381 26 642 910 • Fax +381 26 642 911
e-mail: info@newpress.co.rs • www.newpress.co.rs

Preciznost je naša briga!

